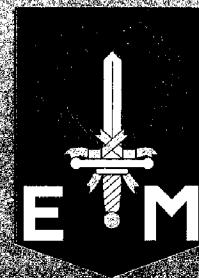

INFO-SCOOP

INL

006943

5
1

INHOUDSOPGAVE

VAN DE REDACTIE	2
COLOFON;	2
INFO-SCOOP SPECIAL BULGARIJE	3
BULGAREN HEBBEN ALLE GELOOF IN DE TOEKOMST VERLOREN	3
DE POLITIEKE VERHOUDINGEN	3
DE SLECHTE ECONOMISCHE SITUATIE	3
BULGARIJE GEZIEN DOOR HET WESTEN	4
DEVALUATIE VAN DE LEV	4
IS ER EEN OVEREENKOMST MET SERVIE?	4
BULGAREN PROTESTEREN	4
IN SERVIE IS DE GEEST UIT DE FLES.	6
DE OPPOSITIE	6
DE DEMOCRATISCHE PARTIJ (DS)	6
DE SERVISCH VERNIEUWINGSBEWEGING (SPO)	6
DE BURGERALLIANTIE (GSS)	6
DE ONAFHANKELIJKE VAKBOND NEZAVISIMOST	7
DE DEMONSTRATIES	7
MILOSEVIC'S REACTIE OP DE DEMONSTRATIES.	8
MILOSEVIC VERLIEST STEUN	9
DE HOUDING VAN DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP. 9	
ECONOMIE	10
EEN BLIK IN DE TOEKOMST	10
INFO-SCOOP SPECIAL ISRAËL	12
EEN MIDDEN-OOSTEN SAMENVATTING	12
MIJNEN IN DE OMGEVING VAN HET GROTE MEREN GEBIED ...	19
BUITENLANDSE TECHNOLOGIE VOOR RUSSISCHE VLIEGTUIGEN	26
HET PROBLEEM	26
DE NIEUWE TOESTELLEN	26
YAK-130	27
HET RISICO	27
TOEKOMST	27

BIBLIOTHEEK K.M.A.
Postbus 90.154
MPC 15F
4800 RG BREDA

Elnt P.W.T.S. Menting

Voor u ligt de eerste Info-Scoop van 1997. Ondanks dat vele met goede voornemens gestart zullen zijn blijkt toch elke keer weer dat we ze ook snel vergeten. Aannemend dat de goede voornemens ook zijn gemaakt op politiek-bestuurlijk niveau zien we toch dat er nog veel onrust heerst in de ons omringende landen. En het is een utopie te denken dat het jaar 1997 die rust zal brengen die velen van ons voor ogen hebben.

In geen land van Europa is het vertrouwen in een betere toekomst zo gering als in het Balkanstaatje Bulgarije dat schrijft de Sm G. Nieboer in zijn artikel. Rusland ziet Bulgarije, dankzij de aanwezigheid van een zeer vriendschappelijk gezinde regering in Sofia, als transitostation bij uitstek in zijn pogingen, zijn invloed op de Balkan uit te breiden. Er heerst grote economische onvrede en vanaf eind december 1996 zijn er dagelijks demonstraties die het aftreden eisen van de socialistische regering.

Ook blijft het roerig in Servië. De gemeenteraadverkiezingen van 17 november 1996 hebben duidelijk gemaakt hoe het Servische volk denkt over haar leider. De demonstraties die daar worden gehouden beginnen zich steeds meer te richten tegen de persoon Milosevic. Economisch gezien staat Servië op instorten. De Elnt P.M. de Rooij gaat in deze Info-Scoop uitvoerig in op de wijze waarop het Servische volk hun ongenoegen kenbaar maakt ten opzichte van het ongeldig verklaren van de verkiezingsuitslag.

De Elnt D.A. van Amerom behandelt in zijn schrijven de problematiek in het Midden-Oosten. Zijn artikel behandelt de periode van 29 november 1996 tot en met 17 januari 1997 en heeft voornamelijk betrekking op de regio Israël, waaronder Libanon, Egypte, Jordanië en Syrië. Hij geeft aan dat het nog een lange en moeizame weg zal zijn om de Oslo-akkoorden te kunnen afronden.

De Smi J.C. van Hoorn van het bureau genie-inlichtingen beschrijft de problematiek van het gebruik van mijnen in het Grote Meren gebied. We zien dat mijnen worden ingezet tegen zowel bevolkingsgroepen als tegen internationale hulpverleningorganisaties. De markering van mijnen laat in deze gebieden te wensen over waardoor er veel slachtoffers vallen onder de burgerbevolking.

In een Info-Special beschrijft de Aooi A. Breukens over het ontwikkelen van nieuwe technologieën vooral gericht op de vliegtuigindustrie in Rusland. Economisch gezien is het met Rusland droevig gesteld. Desondanks zien we dat Rusland nog de nodige financiële middelen weet te vinden om het verder uitbouwen van deze technologie te kunnen bekostigen.

Zoals aangegeven in de colofon is de Info-Scoop volledig samengesteld uit open bronnen. Indien er uwerzijds op- of aanmerkingen zijn over de inhoud van deze publicatie, wordt u verzocht contact op te nemen met één van de redactieleden van de Info-Scoop. (zie colofon).

COLOFON;

INFO-SCOOP Is een maandelijks uitgave van 101 Mipel
Adres: Simon Stevinkazerne, MPC 41 A, Postbus 9012, 6710 HC Ede
Telefoon: 0318-683055
Redactie: Maj H.J. Jacobs, Elnt P.W.T.S. Menting, Sgt1 A. Wever

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie

De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publikatie is toegestaan mits de bron

BULGAREN HEBBEN ALLE GELOOF IN DE TOEKOMST VERLOREN

Smi G. Nieboer

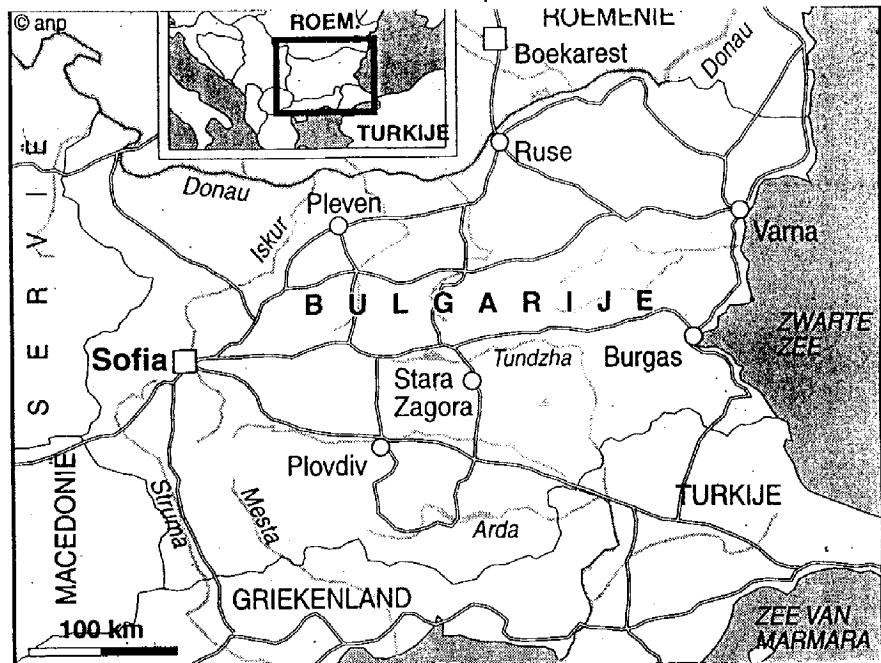
In geen land van Europa is het vertrouwen in een betere toekomst zo gering als in het Balkanstaatje Bulgarije. Een gierende inflatie en een vastgelopen economie heeft het gemiddelde levenspeil tot een bedenkelijk laag niveau gebracht. Salarissen worden niet of te laat uitbetaald en pensioenen blijven ver achter bij de enorme prijsstijgingen. Sinds de Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) in 1994 aan de macht kwam zijn de economische hervormingen in het slop geraakt en is de crisis in het land met 8.5 miljoen inwoners alleen maar verergerd. De situatie is nu zo ernstig dat de burgers een herhaling vrezen van de honger- en bibberwinter van 1990-1991.

In deze BULGARIJE-SPECIAL komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- DE POLITIEKE VERHOUDINGEN
- DE SLECHTE ECONOMISCHE SITUATIE
- BULGARIJE GEZIEN DOOR HET WESTEN
- DEVALUATIE VAN DE LEV
- IS ER EEN OVEREENKOMST MET SERVIË?
- BULGAREN PROTESTEREN

Voor deze special is o.a. gebruik gemaakt van de volgende open bronnen: de Gelderlander, Telegraaf, Algemeen Dagblad, de Volkskrant, NRC Handelsblad, The International Herald Tribune, The Economist, Bulgaria a country study, Internationale Spectator, Truppendienst en Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Democratische Krachten (SDS), de belangrijkste oppositiepartij van Bulgarije en leverancier van de president. De BSP en de SDS staan al zeven jaar als gezworen vijanden tegenover elkaar. Verder zijn er een aantal kleine partijen actief, zoals: Movement for Rights and Freedoms (MRF; partij van de Turkse minderheid); People's Union (PU;

Reformatorisch dagblad

DE POLITIEKE VERHOUDINGEN

Bulgarije heeft de aansluiting bij de rest van Oost-Europa verloren. Terwijl voormalige blokgenoten als Polen en Tsjechoë alweer uit het dal kruipen, betalen de Bulgaren met een inkrimping van hun economie de bittere prijs voor zeven verloren jaren. Al die tijd hebben de Bulgaarse politici de pijnlijke maatregelen die nodig zijn om een markteconomie op gang te helpen voor zich uitgeschoven. Sinds de omwenteling is er nauwelijks sprake geweest van een consistente ontwikkeling, doordat Bulgarije is verdeeld in twee vrijwel even sterke kampen: de sinds 1994 regerende socialistische partij BSP (de voormalige communistische partij en voortkomend uit een coalitie van de Aleksandur Stamboliski-Boerenpartij BZNS en de vroegere dissidentenbeweging Ecoglasnost) en de steeds verder verbrokkelende anti-communistische oppositie Unie van

coalitiepartij van de boeren en de Democratische Partij); Bulgaarse Blok van Zakenmensen (BBB) en de Democratische Alliantie voor de Republiek (DAR). In totaal zijn in de oppositie 15 partijen vertegenwoordigd.

DE SLECHTE ECONOMISCHE SITUATIE

Bulgarije is verpauperd. Na de val van het socialisme is de industriële productie met ruim 49 procent en de landbouwproductie met 30 procent gedaald. Veel fabrieken en bedrijven hebben hun poorten gesloten: eind 1996 waren er ruim 1,6 miljoen minder banen dan in 1989. Alleen de wapenindustrie brengt nog buitenlandse valuta binnen, door grote wapenleveranties aan o.a. Rusland en de Oekraïne, Frankrijk, Duitsland, Italië en de Verenigde Staten. Het minimumloon is veertien keer zo hoog als in 1989 en het gemiddelde loon negen keer zo hoog. Maar ook

de winkelprijzen zijn 39 keer zo hoog geworden. Het minimumloon bedraagt inmiddels 2400 lev per maand, iets minder dan veertig gulden. Vierhonderdduizend Bulgaren zijn de afgelopen jaren geëmigreerd, met name de jongeren en de goed opgeleiden. De miljoenen kansarmen bleven achter. Volgens de krant Troed is de armoede nu groter dan in 1919. Het aantal drugsverslaafden is in zes jaar toegenomen van tweeduizend tot negentigduizend. Bulgarije heeft het laagste geboortecijfer van Europa (8,6 per 1.000) een dalende levensverwachting en het laagste niveau in de gezondheidszorg. In ziekenhuizen moeten patiënten zelf verband, geneesmiddelen en voedsel meebrengen. Zeventig procent van de Bulgaren leeft onder de officiële armoedegrens. De doorsnee-Bulgaar maakt gebruik van spullen die hij in 1989 bezat. Velen lopen rond in kleren die ze in 1989 hadden en hebben zich sindsdien niets nieuws kunnen veroorloven.

BULGARIJE GEZIEN DOOR HET WESTEN

In de communistische periode gold Bulgarije als de meest betrouwbare bondgenoot van de Sovjet-Unie. Het land werd vaak spottend de "zestiende Sovjetrepubliek" genoemd. De economische banden met Rusland werden na 1989 in rap tempo uitgebreid. De regering in Moskou wilde een bijstandpact tussen de twee landen. Zij eiste wel als tegenprestatie, dat Bulgarije niet zou deelnemen aan een militaire alliantie die Rusland vijandig is gezind. In mei 1995 sloten Rusland en Bulgarije vijftien economische akkoorden en later het jaar beloofde Moskou Sofia voor één miljard dollar aan militaire hulp en dito leveranties. Rusland ziet Bulgarije, dankzij de aanwezigheid van een zeer vriendschappelijk gezinde regering in Sofia, als transitostation bij uitstek in zijn pogingen, zijn invloed op de Balkan uit te breiden. Ondanks alle economische akkoorden met Rusland werd de economische situatie niet beter. Ook het Westen heeft maar weinig gedaan om Bulgarije het idee

te geven dat het welkom is in Europa. Bulgarije wordt door het Westen gezien en behandeld als een onbekend landje ergens in een uithoek van Europa. De Bulgaren hebben, anders dan Hongaren of Polen, nog steeds visa nodig om het Westen binnen te komen. De buitenlandse investeringen blijven, met 860 miljoen dollar in zeven jaar, ver achter bij die in andere landen (in Hongarije is voor vijftien miljard dollar geïnvesteerd). Bulgarije heeft jarenlang miljarden verliezen geleden door zich te houden aan de sancties tegen Joegoslavië, zonder ooit een dollar compensatie te krijgen, ondanks alle Westerse beloften.

DEVALUATIE VAN DE LEV

Het vertrouwen in de banken ging te loor en toen spaarders hun geld kwamen opvragen bleek dat vrijwel alle banken in het rood stonden en dat de staat moest bijspringen door de geldpers aan te zetten. Het resultaat: een inflatie van 311 procent in 1996 en een munteenheid die aan het eind van 1996 zeshonderd procent van zijn waarde is kwijtgeraakt. Werden er in het begin van 1996 nog 70 lev gevraagd voor één dollar, nu moeten er voor één dollar 550 lev worden neergeteld. Het begrotingstekort is ondertussen opgelopen tot 155 miljard lev, 192 procent meer dan verwacht. De valuta-reserves van de nationale bank zijn geslonken tot minder dan de helft van het bedrag dat het land in 1997 aan rente en aflossing op zijn buitenlandse schuld moet betalen en dat is een absoluut minimum. We spreken dan over een nationale schuld van ruim twaalf miljard dollar. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) heeft voorgesteld een "currency board" in te stellen. Dit is een financieel orgaan dat de nationale bank onder curatele neemt om de geldcirculatie te koppelen aan de reserves van de nationale bank en dat de koers van de lev koppelt aan de Duitse mark. Bulgarije kan van het IMF en de Wereldbank een lening krijgen van 900 miljoen dollar, mits het parlement in Sofia een nieuwe regering heeft gevormd.

IS ER EEN OVEREENKOMST MET SERVIË?

Een vergelijking met Servië is misschien snel getrokken, maar het conflict is hier toch wezenlijk anders. In Bulgarije hebben geen malversaties met verkiezingsuitslagen plaatsgevonden en is er geen sprake van een dictatuur. In Servië is het vooral een politieke strijd, terwijl in Bulgarije de economische onvrede overheerst.

• Een oude betoger laat zien waar volgens hem de schoen wringt: op zijn protestbord staat: Een goede communist is een dode communist en elders Dood aan het communisme, vrijheid voor het volk. FOTO: EPA

Telegraaf

BULGAREN PROTESTEREN

De meeste Bulgaren leggen de schuld van de uitzichtloze situatie bij de regerende Socialistische Partij. Hopende op een vervroegde verbetering is SDS daarom vóór vervroegde verkiezingen. Vanaf eind december zijn dagelijks meer dan 80.000 demonstranten in Sofia de straat opgegaan om het aftreden te eisen van de socialistische regering. Op 10 januari is er een volksoptstand uitgebroken, honderden tegenstanders van de demissionaire socialistische regering drongen het parlamentsgebouw in Sofia binnen en stichtten daar brand. De brand kon worden geblust, maar tienduizenden woedende Bulgaren hielden het gebouw omsingeld. De regering riep de bevolking op de kalmte te bewaren "in naam van de sociale vrede". President Zjelyu Zjelev trachtte in een televisietoespraak de gemoederen te sussen. Hij kondigde aan dat hij de ex-communistische Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) opdracht zou geven een nieuwe regering te vormen. Hij wil eerst met de nationale veiligheidsraad overleggen.

Maar de toezegging dat de socialisten in principe bereid zijn mee te werken aan een vervroegde volksraadpleging

Petar Stojanov

FAZ

werd niet voldoende gevonden. Zjelev zal op 22 januari zijn post over dragen aan zijn geestverwant Petar Stojanov. De socialisten (BSP) zijn bereid tot tussentijdse verkiezingen, maar willen eerst voor een periode van een jaar zelf een nieuwe regering vormen. (Mogelijke datum is begin juni 1997, oorspronkelijk stonden voor eind 1998 verkiezingen op de agenda). Formeel hebben zij daartoe het recht omdat december jl. het hele kabinet van premier Zjan Videnov aftrad. Een mogelijke opvolger van Videnov is de huidige minister van Binnenlandse Zaken Dobrev. Het anti-linkse blok krijgt ook steun van een aantal vakbonden en ook de studenten tonen zich solidair. De anti-communistische vakbond Podkrepa, die twee miljoen leden heeft, hebben op 15 januari een grote nationale staking gehouden om de socialistische regering te dwingen vervroegde verkiezingen niet alleen te overwegen, maar ook daadwerkelijk uit te schrijven. Het land komt er alleen met

keiharde economische hervormingen bovenop. Dat zal een langdurig en zeer pijnlijk proces worden.

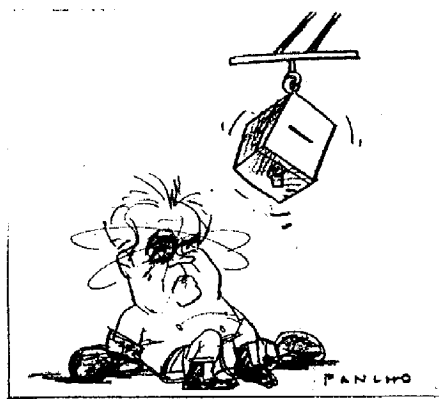
Zjan Videnov

NRC

IN SERVIË IS DE GEEST UIT DE FLES.

Elnt P.M. de Rooij

Officieel heeft Servië alle kenmerken van een democratie: een parlement, een vrije pers, onafhankelijke rechtspraak. In werkelijkheid is dat niet meer dan uiterlijke schijn. Rechters worden ontslagen indien zij het regime onwelgevallige uitspraken doen. Radiostations krijgen alleen een voorlopige zendfrequentie en worden uit de lucht gehaald als zij objectief nieuws uitzenden. In het parlement heeft de socialistische partij van Milosevic, de SPS, zich oa. door corruptie een meerderheid verschaft. De echte macht ligt bij een kleine groep zakenmensen en hoge partijfunctionarissen die nauwe betrekkingen onderhouden met de familie Milosevic, die er een heers en verdeelpolitiek op na houdt waaraan iedereen zijn of haar rijkdom of positie aan ontleent; oftewel de oude nomenclatoera. Buiten zijn vrouw Mirjana Markovic, die een eigen partij heeft onder de naam Joegoslavisch Links (JUL) en een coalitie vormt met die van haar man (SPS), is er niemand die invloed heeft op het handelen van Milosevic.

Le Monde

De gemeenteraadsverkiezingen van 17 november 1996 hebben duidelijk gemaakt wat het Servische volk denkt van haar leider en zijn kliek. De ongeldigverklaring van de verkiezingsuitslag heeft erin geresulteerd

dat studenten en de oppositie-coalitie Zajedno al 62 dagen (18 jan) zij aan zij protesteren om Milosevic te dwingen de overwinning van de oppositie te erkennen. Inmiddels heeft onderzoek uitgewezen dat de Servische autoriteiten de verkiezingsoverwinning van de oppositie ten onrechte ongeldig heeft verklaard. Nu de oppositie door de OVSE in het gelijk is gesteld, is Milosevic's kaartenhuis definitief in elkaar gestort. Voor het westen gold hij als onmisbaar leider van Servië en de enige garantie voor de vrede in Bosnië. Het uithoudingsvermogen van de demonstranten heeft de Servische autoriteiten verrast. De druk op Milosevic binnen Servië, de internationale druk daarbuiten en de economische situatie hebben de president reeds tot aanzienlijke concessies gedwongen. De oppositie is echter achterdochtig door het voortdurende gedraai van de Servische autoriteiten en reageren uiterst terughoudend. Vooralsnog gaan de demonstraties door.

Bij de samenstelling van dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van nationale en internationale dagbladen en tijdschriften, teletekst etc.

DE OPPOSITIE

Een aantal partijen heeft zich kort voor de parlementsverkiezingen van 3 november 1996 verenigd in een centraal democratisch oppositieblok, genaamd Zajedno (Samen). Dit blok bestaat uit drie partijen en een onafhankelijke vakbeweging. Zajedno had niet echt verwacht de verkiezingen van november te winnen, daarvoor was de voorbereidingstijd te kort. Bovendien was er geen toegang tot de media, essentieel voor het voeren van een campagne en had de leider van de coalitie, de zeer populaire voormalige bankdirecteur Dragslav Avramovic, zich om "gezondheidsredenen" teruggetrokken.

DE DEMOCRATISCHE PARTIJ (DS)

Deze partij staat onder leiding van de 44-jarige filosoof Zoran Djindjic. Hij is de onbetwiste leider van de oppositie en de belangrijkste rivaal van president Milosevic. Hij is een geslepen pragmaticus en een goed organisator. In de jaren zeventig was hij als student al betrokken bij de oppositie tegen Tito. Toen Milosevic overhoop lag met Karadzic steunde hij de laatste. Hij beweert tegenover Bosnische Serviërs dat zijn partij nog steeds voorstander is van een unie tussen Servië en de Servische Republiek in Bosnië. Ook hij dorst net als Milosevic naar macht. Hij slaagde er in, de tot dan toe verdeelde oppositie aaneen te smeden tot de coalitie Zajedno. Djindjic had zijn campagne vooral gericht op de gemeenteraadsverkiezingen. Indien de verkiezingsresultaten geaccepteerd worden, zal Djindjic vermoedelijk de nieuwe burgemeester van Belgrado worden. Hij heeft de volkswoede weten te kanaliseren tot het grootste protest tegen Milosevic. De protestacties worden vanuit zijn partijkantoor in Belgrado georganiseerd. Volgens hem is het tijd dat de democratische hervormingen, die de rest van Oost-Europa doorvoert, ook in Servië ingang vinden. Volgens Djindjic is dit dan ook geen gewoon protest, maar de democratische revolutie waar de Serviërs al 50 jaar op wachten. Hij verwerpt elk compromis dat het politieke leven van het huidige regime zal verlengen.

DE SERVISCHER VERNIEUWINGSBEWEGING (SPO)

Deze partij staat onder leiding van Vuk Draskovic. Draskovic is een rasrecht ultra-nationalist. Tijdens de demonstraties in 1991 was hij ook al de spreekbuis van het verzet. Hij heeft o.a. de volgende uitspraken gedaan: "wij hebben Vukovar niet gebombardeerd" en "wij hebben Dubrovnik niet gebombardeerd."

DE BURGERALLIANTIE (GSS)

Deze partij wordt geleid door de pro-

westerse Vesna Pesic. Pesic voert de enige echte democratische partij aan en vervult in de top van Zajedno voornamelijk een assisterende rol. Haar burgerforum strijdt consequent voor mensenrechten. Het is verreweg de kleinste partij in de coalitie en geldt voor veel mensen als te intellectueel.

DE ONAFHANKELIJKE VAKBOND NEZAVISIMOST

Deze vakbond vertegenwoordigt de staalarbeiders in Servië. Vice-voorzitter Dragan Matic noemt economische en politieke redenen voor de actie. Zij zijn niet uit op de val van de regering maar erkenning van de verkiezingsuitslag en uitbetaling van de achterstallige lonen. Van de 450.000 arbeiders in de staalindustrie zou slechts nog tien procent werken. De vakbond heeft opgeroepen tot een staking.

De oppositiecoalitie Zajedno beweert in 44 gemeenten gewonnen te hebben, waaronder Belgrado en de voormalige communistische bolwerken Nis, Kragujevac, Uzice en Novi Sad. Volgens Zajedno hebben leden van de SPS in Nis verkiezingsmateriaal uit de stembureaus gestolen.

De coalitie van Milosevic claimt de overwinning in 134 van de 189 Servische gemeenten, maar verreweg de meeste daarvan zijn kleine districten. De SPS beschuldigt Zajedno van het voortijdig uitroepen de overwinning. Volgens de oppositie zijn hoge functionarissen van Milosevic's SPS bang dat er omvangrijke corruptieschandalen aan het licht komen als de oppositie het bestuur van de stad overneemt.

De oppositieleider van de oude industriestad Kragujevac heeft verklaard dat er een Verbond van Vrije Steden is dat fungeert als een soort schaduwstaat. Het zou als een eerste stap moeten dienen op weg naar de macht in heel Servië. De oppositiesteden willen het mediamonopolie van Milosevic doorbreken. Zij beschikken bijna allemaal over een tv-station met een zendbereik van enkele tientallen kilometers. Met het relayeren van de

zenders en het verhogen van het vermogen zou het dichtst bevolkte deel van Servië volledig bestreken kunnen worden. Het zou een klap zijn voor Milosevic die tot nu toe het alleenrecht heeft over de televisie. De toegang tot de televisiezenders is een belangrijk wapen in de strijd om de macht omdat het de belangrijkste bron van informatie is voor het grootste deel van de Servische bevolking. Een van de voorwaarden die Zajedno stelt om de betogingen te stoppen is toegang tot de media om het Servische volk uit te leggen wat er werkelijk is gebeurd.

DE DEMONSTRATIES

In de nacht van 17 op 18 november, als het nieuws van de verkiezingsoverwinning begint binnen te druppelen, gaan de bewoners van Belgrado massaal de straat op om hun overwinning op het gemeentebestuur te vieren, dat voor het eerst in 50 jaar vervangen gaat worden door een niet-communistisch bestuur. Twee dagen later is het duidelijk dat de autoriteiten naar wegen zoeken om de uitslag te annuleren. Er zouden door verkiezingscommissies onregelmatigheden zijn geconstateerd in bijna alle steden waar de oppositie heeft gewonnen. De rechtbanken annuleren vervolgens de uitslagen in de plaatsen Belgrado, Nis, Kraljevo, Uzice, Pirot, Jagodina, Zrenjanin, Pancevo en enkele andere steden. Milosevic kan kiezen: erken de nederlaag of ga de confrontatie aan. De arrogantie waarmee de verkiezingsoverwinning van de oppositie wordt gestolen doet de studenten en de oppositie besluiten de straat op te gaan. De studenten van de universiteit van Belgrado roepen een staking uit, sluiten de faculteiten en starten een dagelijkse protestmars door de stad.

De autoriteiten starten een niet overtuigende mediacampagne waarin de oppositie wordt beschuldigd van het voortijdig uitroepen van de overwinning. Er wordt in de omstreken steden een derde verkiezingsronde

Le Monde

georganiseerd waaraan Zajedno weigert deel te nemen. In een aantal steden doet de oppositie toch mee en behaalt wederom de overwinning. Naarmate de demonstraties steeds meer aanhang krijgen, neemt de belangstelling van het Westen ook toe.

De demonstraties in Belgrado zijn inmiddels uitgegroeid tot een traditioneel soort carnaval waarbij de oppositie de overheid (Milosevic) op een ludieke wijze te kijk zet. De protesten worden nadrukkelijk a-politiek gehouden en er wordt zeer gedisciplineerd opgetreden om de politie en ordetroepen geen gelegenheid te bieden gewelddadig in te grijpen. Kleine kinderen en bejaarde ouders worden meegenomen en men wijst elkaar op de meest ludieke spandoeken.

Elke avond om half acht (begin avondjournaal staatstelevisie) klinkt in grote delen van Belgrado een oerverdovende kakofonie van fluitjes, keiharde muziek en gerammel met potten en pannen. Traditioneel wer-

den de gebouwen met eieren beko-
geld maar deze zijn echter in de verre
omgeving al niet meer te krijgen.
Mensen gooien papiersnippers, bloe-
men en ballonnen uit de ramen. Er
werd dagenlang een levensgrote pop
met de gelijkenis van Milosevic mee-
gedragen, maar de drager daarvan, de
student Dejan Bulatovic, werd door
de politie gearresteerd. In een snel-
rechtprocedure is hij veroordeeld tot
25 dagen wegens verstoring van de
openbare orde en tijdens zijn deten-
tie ernstig mishandeld.

Smaadcampagnes van de overheid
worden ludiek gepareerd. Op de uit-
spraak van de rector van de universi-
teit van Belgrado, Dragoljub
Milanovic, dat de demonstraties al-
leen bestonden uit enkele studenten
als toevallige voorbijganger, werd de
volgende dag gereageerd met het dra-
gen van buttons met het opschrift:
"toevallige voorbijganger". De rector
is een voormalig parlamentslid van de
SPS en de studenten hebben zijn af-
treken geëist.

De autoriteiten hebben in Belgrado,
Nis en Kragujevac een grote politie-
macht op de been gebracht. Er wordt
tussen de politie en de studenten een
soort kat en muis spel gespeeld waar-
bij soms zeer grimmige momenten
ontstaan. Oppositieleiders hebben
gewaarschuwd dat communisten zou-
den proberen provocaties in scène te
zetten om Milosevic een aanleiding
te geven de protesten met harde hand
te onderdrukken. Zo ontplofte op 6
januari een bom bij het kantoor van
Joegoslavisch Verenigd Links (JUL).
Het kantoor ligt slechts enkele straten
verwijderd van de demonstratie
die op dat moment aan de gang was.

Een demonstratieverbod dat de over-
heid uitvaardigt, wordt op creatieve
wijze omzeild. Indien de demonst-
ranten geen ruimte wordt geboden, be-
ginnen zij rondjes te lopen zoals op
de binnenplaats van een gevangenis.
Medische studenten doceerden de dof-
kijkende politieagenten over de zware
belasting die veertig kilo aan kogel-
vrije vesten, wapens en schilden voor

hun ruggegraat betekenen. Filoso-
fiestudenten doceren over Aristoteles.
Men probeert discussies te voeren
met de agenten. De vriendelijke be-
nadering heeft duidelijk merkbaar
invloed op de politiemannen die in
sommige gevallen al een week in de
Servische hoofdstad bivakkeren. Als
na ruim veertig dagen het aantal de-
monstranten vanwege de politie-
cordons, het winterse weer en het uit-
blijven van zichtbare resultaten begint
af te nemen, vinden de demonst-
ranten een nieuwe manier om de politie-
cordons te omzeilen. Zij rijden mas-
saal met auto's het centrum binnen
dat vervolgens geblokkeerd wordt
door en bloc autopech te simuleren.
Overal gaan motorkappen open, wor-
den banden gewisseld en verschijnen
gevarendriehoeken. In de feestroes
die ontstaat wordt de overwinning op
de oproerpolitie kenbaar gemaakt
door een oorverdovend toeterconcert.

Inmiddels zijn de demonstraties over-
geslagen naar meer dan dertig plaat-
sen in het land, zelfs naar streken waar
Milosevic tot voor kort nog opper-
machtig was.

In Nis, de tweede stad van het land,
heeft de oppositie het bestuur gewoon
overgenomen. Nadat de autoriteiten
de overwinning van de oppositie had-
den geannuleerd, stopte het gemeen-
telijke apparaat onder druk van de da-
gelijkse protesten grotendeels met
werkzaamheden. Daardoor is het zelfs
niet meer mogelijk geboorte- en
overlijdingsaangiften te doen.

De demonstraties beginnen zich ech-
ter ook steeds meer te richten tegen
de persoon Milosevic en zijn vrouw
Mirjana Markovic, die Servië als hun
persoonlijk eigendom zijn gaan be-
schouwen. Daarbij wordt door de op-
positie verwezen naar het lot van het
Roemeense echtpaar Nicolai en Elena
Ceausescu. Ook dit echtpaar verloor
zichzelf in grootse projecten, wilde
niet luisteren naar de wil van het volk
en werden vrienden, die het echtpaar
overlaadde met vleierij, in de gele-
genheid gesteld een graantje mee te
pakken van hun groeiende rijkdom.

MILOSEVIC'S REACTIE OP DE DEMONSTRATIES.

Het Hooggerechtshof heeft het appél
van de oppositie verworpen dat de
annulering van hun verkiezings-
overwinning ongedaan zou hebben
gemaakt. Daarmee verviel voor
Milosevic een mogelijkheid de oppo-
sitie alsnog tegemoet te komen.
Milosevic probeert de tactiek van de
langste adem toe te passen. Hij pro-
beert de politieke onrust in te dam-
men met druppelsgewijze concessies
in combinatie met het inzetten van de
politie.

Door veel politie op de been te bren-
gen, waaronder speciale politie, pro-
beren de autoriteiten bij de demon-
stranten een mate van angst voor hard
politieoptreden te creëren. De politie-
macht van Servië behoort tot de
grootste van Europa en is met
honderdduizend man groter dan het
leger. Deze eenheid is ook de enige
die goed en regelmatig wordt betaald
en goed is uitgerust. Zo langza-
merhand is de politie de enige steun-
pilaar van zijn bewind geworden maar
indien hij die massaal gaat inzetten
om de revolte neer te slaan, bestaat
de kans dat delen van het leger in
opstand zullen komen.

Er zijn door de overheid een aantal
tegendemonstraties georganiseerd
waarbij duizenden Milosevic-aanhan-
gers van buiten de grote steden met
bussen zijn aangevoerd om hun steun
aan Milosevic te betuigen. Het zijn
veelal ongeletterde boeren, zigeuners
en gepensioneerden voor wie een
autoritair regime een vanzelfspre-
kendheid is. Zij vormen hun politiek
bewustzijn niet op basis van persoon-
lijk belang, maar op basis van de na-
tie en de leider daarvan. Tijdens een
van die "steunbetogingen", is op 24
december een dode gevallen.
Milosevic-aanhangers hebben een
demonstrant in elkaar geslagen die
dezelfde dag aan zijn verwondingen
overleed. De demonstrant die door
een Milosevic-aanhanger in het hoofd
is geschoten, verkeert buiten levens-
gevaar.

Zo werden betogers op 27 december

door enkele mannen in burger met knuppels in elkaar geslagen terwijl de oproerpolitie toe keek. De daders zouden leden zijn van de speciale anti-terreur eenheden (SAJ) die door de onderminister van Binnenlandse Zaken, Badza Stojicic, bijgenaamd de Bullebak, zijn gestuurd om demonstranten te molesteren.

De gewelddadige confrontaties die daarbij plaatsvonden zijn door de Servische televisie zodanig verdraaid als zouden zij zijn veroorzaakt door de oppositie. Aangezien de staats-televisie een belangrijk wapen is voor Milosevic kan hij via dit medium de oppositie benadelen door nieuwsbeelden te manipuleren en de oppositieleiders consequent af te schilderen als verraders die zich aan buitenlandse machten hebben verkocht om Servië te gronde te richten.

In zeker twintig provinciesteden heeft de politie lokale oppositieleiders voor verhoor ontboden en verdere protesten verboden.

Blic, de enige grote krant die over de demonstraties bericht, zag zich gedwongen zijn oplage te verminderen van 200- naar 80 duizend. De krant, die in handen is van de staat, had plotseling te kampen met technische problemen. B92, de enige onafhankelijke radiozender in Belgrado en samen met het studentenstation Index de spreekbuis voor het verzet vormen, worden enige dagen uit de lucht gehaald nadat de uitzendingen al een week door de autoriteiten werden gestoord.

Milosevic doet in de hoop de stemming te beïnvloeden ook concessies. Zo heeft Milosevic in Nis de lokale partijbaas, Mile Ilic, ontslagen. Ilic was berucht vanwege het vele geld dat hij achterover zou hebben gedrukt.

MILOSEVIC VERLIEST STEUN

Binnen de gelederen van Milosevic ontstaan steeds meer scheuren en de SPS wordt verlamd door onderlinge ruzies. De gematigde vleugel van de SPS dringt er bij Milosevic op aan de verkiezingsresultaten te erkennen. De communisten, die de harde lijn voor-

staan en verzameld zijn in Joegoslavisch Verenigd Links (JUL), pleiten voor het neerslaan van de oppositie en het gezag over Belgrado met buitengewone maatregelen te herstellen. De leider van een partijtje dat samen met de SPS aan de verkiezing heeft meegedaan, heeft aangekondigd uit de coalitie te stappen indien Milosevic geweld gaat gebruiken.

Montenegro, dat samen met Servië de staat Joegoslavië vormt, dreigt zijn eigen weg te gaan indien Joegoslavië door Milosevic in een isolement wordt gebracht. President Momir Bulatovic, die met zijn DPS de parlement- en regionale verkiezingen op 3 november 1996 glansrijk won, is bang dat de manipulaties van zijn Servische zusterpartij SPS hem stemmen gaan kosten. Premier Milo Djukanovic zegt klaar te zijn voor een eigen buitenlandse politiek en munt.

Maar ook de Servische orthodoxe kerk en onderdelen van het leger hebben zich tegen Milosevic gekeerd. In een communiqué verklaren 35 bisschoppen dat Milosevic de stem van het volk vervalst en dat hij de politieke en religieuze vrijheden onderdrukt.

De commandant van het Joegoslavische leger, Momcilo Perisic, heeft de leider van de actievoerende studenten, Jovanovic, in een persoonlijk gesprek beloofd dat het leger in geen geval tussenbeide zal komen. Tot een openlijke steunbetuiging is het niet gekomen maar generaal Perisic verklaarde wel dat het in het belang is van het Joegoslavische leger alle huidige moeilijkheden strikt binnen de wettelijke kaders op te lossen en op een manier die in democratische landen gebruikelijk is. Volgens de oppositie zouden ook officieren van de 63e parachutistenbrigade in Nis, een elite-eenheid, een brief met steunbetuiging aan de oppositie hebben ondertekend. Door het krappe budget is de paraatheid van het leger en de levensstandaard van de officieren de laatste jaren flink gedaald.

Ook bij een deel van de autoriteiten leeft ongenoegen. E.e.a. blijkt uit een

brief die negen rechters hebben gepubliceerd in de onafhankelijke krant Nasa Borba, waarin zij protesteren tegen het ongeldig verklaren van de verkiezingen door sommige van hun collega's. Bij de ondertekenaars waren leden van de rechtbank die de annulering van de uitslagen in eerste instantie hebben bekrachtigd. De Servische minister van Informatie, Aleksander Tijanac, heeft zijn functie op 6 december neergelegd omdat hij weigerde een mediabeleid te verdedigen dat de Serviërs als onmondige kinderen bejegt. De burgemeester van Belgrado, lid van de SPS, zou zijn ontslag hebben aangeboden.

De autoriteiten hebben in december haastig achterstallige lonen en pensioenen uitbetaald om de bevolking rustig te houden. In de nieuwjaarstoespraak van Milosevic beloofde hij economische hervormingen die moeten leiden tot meer werkgelegenheid en hogere lonen. Het heilige vuur is er echter uit bij de Serviërs. Kon Milosevic eind jaren tachtig nog moeiteloos tienduizenden wild enthousiaste Serviërs op de been brengen, nu hangt de corruptie en de bevoorrechting van een kleine klik van veelal verwanten de Serviërs de keel uit.

DE HOUDING VAN DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP.

Inmiddels heeft een delegatie van de OVSE (Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa) onder de voormalige Spaanse premier Felipe Gonzales, op verzoek van Milosevic, een onderzoek ingesteld naar de vermeende verkiezingsfraude. In een rapport aan de voorzitter van de OVSE, de Zwitserse minister van Buitenlandse Zaken Flavio Cotti, heeft de delegatie haar bevindingen overgebracht. In een brief aan de OVSE hebben de Servische autoriteiten inmiddels toegegeven dat de gemeenteraadsverkiezingen in sommige steden en stadsdelen van Belgrado ten onrechte zijn geannuleerd. De verkiezingswinst die vervolgens aan Zajedno wordt toegewezen komt volgens Zajedno echter niet

overeen met de werkelijke zetelverdeling. Zoals Vuk Draskovic het in een reactie omschreef; "Als iemand 10.000 dollar van je steelt en er na 5 weken 6000 teruggeeft, dan neem je daar toch ook geen genoegen mee?" Volgens de Servische minister van Buitenlandse Zaken Milutinovic, heeft Zajedno slechts in vier steden en in negen van de zestien Belgradose stadsdelen gewonnen. Volgens het OVSE-rapport heeft Zajedno in de gemeenteraden van Belgrado en in dertien andere steden een absolute meerderheid behaald.

De permanente raad van de OVSE heeft de Servische autoriteiten officieel gevraagd de aanbevelingen van het OVSE-rapport te implementeren. Daarbij wil de OVSE ook dat Servië voor de presidents- en parlementsverkiezingen dit jaar de kieswet eerlijker maakt, de rechtspraak hervormt en de mediawet vergroot.

De NAVO heeft inmiddels de oppositie geprezen vanwege het geweldloze karakter van de protesten en ook de regering opgeroepen geen geweld te gebruiken tegen de demonstranten. De Griekse minister van Buitenlandse zaken, Pangalos, heeft onlangs nog tijdens een bezoek aan Milosevic gevraagd zijn verlies te erkennen. Griekenland is een traditioneel bondgenoot van Servië en heeft tot nu toe nog geen partij gekozen in het conflict.

De Verenigde Staten willen dat Europa de economische betrekkingen met Servië verbreekt. De Verenigde Staten hebben geen formele relaties met Servië zoals een ambassadeur of contacten op hoog niveau. Zij gaan door met het bevriezen van hun tegoeden en er is geen civiel luchtverkeer. Indien Europa dezelfde maatregelen zou nemen zal dat de positie van Milosevic nog verder ondergraven. Verder dreigen de VS met hernieuwing van het handelsembargo tegen Joegoslavië, een uitnodiging voor een handelsconferentie in Genève is ingetrokken. EU-diplomaten, onder aanvoering van de eerste secretaris van de Nederlandse ambas-

sade, hebben Milosevic duidelijk gemaakt dat Servië van de EU geen hulp hoeft te verwachten zolang de verkiezingsresultaten niet worden erkend. Maar buiten het niet erkennen van de verkiezingsuitslag spelen ook nog andere zaken, zoals de uitlevering van oorlogsmisdadigers en de kwestie Kosovo.

ECONOMIE

In zijn nieuwjaarsrede heeft Milosevic verklaard dat 1997 het jaar zou worden van economische hervormingen en grote investeringen. De Servische economie staat echter op punt van instorten en zonder buitenlandse steun kan hij zijn beloften niet waarmaken. De Joegoslavische bank is bij het begin van de oorlog echter uit het IMF en de wereldbank gezet. Op een hernieuwd lidmaatschap hoeft hij voorlopig nog niet te rekenen. De belofte die Milosevic in december deed om de achterstallige lonen, uitkeringen, pensioenen en studiebeurzen uit te betalen, kost de schatkist honderden miljoenen marken die er niet zijn. Servië boekte in 1996 een handelstekort van twee miljard dollar. Om de economie voor een totale instorting te behoeden gaat de Servische overheid o.a. over tot het drukken van dinars zonder dekking, waardoor de koers keldert en de dinar in een nieuwe spiraal van devaluatie komt. Bovendien wordt de valutareserve aangesproken, buitenlands zwart geld voor een forse commissie witgewassen en ruilhandel bedreven met landen als China, Slowakije en Rusland.

Verder hoopt de Servische regering overeenstemming te bereiken met andere landen van het voormalige Joegoslavië om tot een erfenisverdeling te komen. Dan zou een deel van de buitenlandse tegoeden beschikbaar komen die sinds het uitbreken van de oorlog in 1991 bevroren zijn.

De produktie bedraagt slechts 10 tot 20 procent van het vooroorlogse niveau en de economische groei is zo laag dat de investeringen die nodig zijn om de bedrijven draaiende te

houden niet kunnen worden opgebracht. Een groot deel van de arbeiders is naar huis gestuurd en moet het met een minimale uitkering zien te overleven. Ondanks dat het ongenoegen met het regime hoog is opgelopen zijn de arbeiders toch bang om bij deelname aan de demonstraties ontslagen te worden en daarmee verstoken te blijven van een inkomen, hoe klein dan ook. Ondanks dat een proefstaking op 9 december 1996 in de tractorenfabriek IMT in Belgrado op een fiasco uitgelopen is, probeert de oppositie de arbeiders toch te mobiliseren. Ook de mijnwerkers in de stad Bor durven de revolte niet te steunen. Het gebrek aan informatie, de zwakte van de onafhankelijke vakbonden, de angst voor de autoriteiten en de plotselinge uitbetaling van de achterstallige lonen houden de arbeiders rustig.

EEN BLIK IN DE TOEKOMST

Inmiddels hebben de nationale en internationale protesten wel geresulteerd in een overwinning voor de oppositie. Nadat Milosevic eerst slechts gedeeltelijk toegeeft, komt op 14 januari, na acht weken demonstreren eindelijk de doorbraak. De kiescommissie van Belgrado maakt bekend dat de verkiezingen van 17 november door de oppositie zijn gewonnen en dat Zajedno recht heeft op 60 van de 110 zetels. De coalitie SPS en JUL krijgen samen 23 zetels en de nationalistische Radicale partij 15. De SPS heeft echter protest aangetekend, maar de rechtbank in Belgrado vindt dat het Hooggerechtshof zich eerst over de zaak moet buigen.

In de tweede stad van Servië, Nis, is de kiescommissie ook overstag gegaan. Ook daar is de SPS in beroep gegaan maar dat beroep is door de rechtbank afgewezen. In Nis krijgt Zajedno 41 van de 70 zetels. Milosevic heeft de burgemeesters van deze twee grote steden uit de SPS gezet. Vooral nog gaan de demonstraties door totdat de nieuwe gemeenteraad daadwerkelijk is geïnstalleerd en in alle steden de resultaten zijn erkend. In de provincie stad Smederevska Palanka heeft een gerechtshof de eis van

Zajedno om de annulering terug te draaien verworpen.

Uit de protesten zijn geen echte nieuwe leiders en organisaties tegen het regime van Milosevic voortgekomen. De twee oppositiepartijen zijn gecompromitteerd omdat zij nog niet zo lang geleden het nationalisme nog propageerden. Vakbondsleider Prvoslav Radosavljevic zei daar het volgende over; "Dat zij tegen Milosevic zijn hoeft nog niet te betekenen dat zij een visie hebben op de democratische ontwikkeling van de maatschappij. Een deel van de oppositie wil hetzelfde als Milosevic: de macht over de vakbonden, de media en het staatsapparaat. Dat zijn mensen die dicht bij het nationalisme staan".

Indien Milosevic de huidige crisis overleeft dan gaat hij zeker een periode van zware politieke strijd tegemoet. Hij zal ongetwijfeld een groot aantal figuren (hardliners en afvalligen) in zijn partij en regering gaan vervangen om zich daarmee een hervormingsgezind imago te willen aanmeten.

De oppositiesteden kunnen het werk van de landelijke overheid op allerlei manieren dwarsbomen. Zo loopt al het betalingsverkeer via de gemeentelijke diensten en kan dus door de

oppositieburgemeesters worden vertraagd of zelfs geblokkeerd. Het grootste deel van de landelijke inkomsten komt namelijk uit de grote steden. Milosevic kan van zijn kant de bevoegdheden van de gemeentebesturen flink terugdraaien. Het hangt veelal van de relatie tussen de burgemeester en de autoriteiten af hoeveel een gemeente krijgt toebedeeld van de geïnde belasting. Bij veel steden is de kas al leeg en indien de geldkraan wordt dichtgedraaid wordt besturen wel heel moeilijk. De Servische regering verlaagde het budget van Novi Sad, waarin de oppositie de macht onlangs heeft overgenomen, in één klap met 75 procent.

De oppositiepartijen zullen hun macht in de steden gaan gebruiken om de Servische presidents- en parlementsverkiezingen in november 1997 te kunnen winnen. Volgens de grondwet kan Milosevic zich niet voor een derde termijn kandidaat stellen maar indien hij er met steun van Montenegro in slaagt de grondwet te veranderen, zal hij zich voor de verkiezingen laten benoemen tot president of premier van de Joegoslavische Federatie.

De oppositie heeft echter geen bestuurservaring en gevallen van corruptie, fouten en onderlinge ruzies

zullen door Milosevic worden uitgebuit om aan te tonen dat de oppositie nog niet toe is aan de macht. In achttien gemeenten waar de oppositie na de vorige verkiezingen het bestuur in handen heeft gekregen, zijn hun vertegenwoordigers nu weggestemd als gevolg van een opeenhoping van schandalen.

Mogelijk zal Milosevic de aandacht rond de verkiezingsperikelen willen afleiden door de situatie in Kosovo. In het onafhankelijkheidsstreven van de Albanese meerderheid neemt het geweld tegen de Servische minderheid steeds grotere vormen aan. Milosevic kan mogelijk nationalistische gevoelens van de Serviërs proberen te beïnvloeden. In Kosovo ligt ook Kosovo Polje, het slagveld waar in 1389 de Serviërs door de oprukkende Turken zijn verslagen. Deze naam neemt een belangrijke plaats in het historisch besef van de Serviërs in en geldt als bakermat van het Servisch nationalisme.

Servië staat op de rand van een grote crisis waarvan de huidige situatie het begin kan zijn van een zeer moeilijk overgangsproces. Mogelijk is Milosevic's erkenning van de overwinning van de oppositie het begin van zijn politieke zelfmoord.

EEN MIDDEN-OOSTEN SAMENVATTING

Elnt D.A. van Amerom

Deze Info-Scoop Special over de Israël-regio is, gezien de grote hoeveelheid tekst, een ingekorte samenvatting van de laatste drie Intellscopen over het Midden-Oosten. Wilt u reageren op de inhoud en/of de opmaak, dan vindt u in de COLOFON (blad 2) adres en telefoonnummer.

Intellscoop Sectie Midden-Oosten

Nummer : 018/019-96 en 001-97
 Verslagperiode : 290900 B nov 96 - 170900 B jan 97
 Bronnen : Open, - nationaal en internationaal.

1. ALGEMEEN (Regio Israël-regio)

a. Politiek

(1) Er vinden nog steeds onderhandelingen plaats tussen Israël en Hezbollah over de vrijlating van de F-4E navigator Ron Arad, die al 14 jaar gevangen wordt gehouden. Israël zou volgens de berichten in ruil voor Arad, 100 Arabieren vrijlaten, waaronder Hezbollah-leider sjeik Obeid. De omstreden Duitse minister Bernd Schmidbauer (coördinator Duitse inlichtingendiensten) zou bemiddelen en reeds een brief van Arad aan Israël hebben overhandigd. Eind december heeft Iran evenwel laten 'doorschemeren' dat Israël (lees: premier Netanyahu) zelf schuldig is aan het feit dat deze 'zaak' nog niet is opgelost.

(2) Nadat de Arabische Liga in Caïro Israëls nederzettingenpolitiek unaniem op 1 december had veroordeeld, heeft premier Netanyahu toegestemd in de bouw van 474 woningen op de Westelijke Jordaanoever. Hij zou hebben toegezegd te streven naar 'annexatie van de Jordaans-vallei als onderdeel van een permanent vredesakkoord met de Palestijnen'; 132 van de 474 woningen zullen in de Palestijnse wijk Ras al-Amud (Oost-Jeruzalem) worden gebouwd. Palestijnse functionarissen hadden daarom voor nieuw geweld gewaarschuwd. De eerste reactie liet niet lang op zich wachten. Op 11 december werd bij Beit El (omgeving Ramallah) de auto van een joods gezin, vanuit een passerende Palestijnse auto, met kogels doorzeefd. De moeder en een 12-jarig kind werden gedood en drie andere kinderen raakten gewond.

Als 'wraak' voor de aanslag van de PFLP (Volksfront voor de bevrijding van Palestina) op het joodse gezin hebben de joodse nederzettingen op bezet Palestijns gebied op 13 december de A-status gekregen. In vergelijking met de rest van Israël komt hierdoor voor de kolonisten meer geld ter beschikking voor woningbouw, wegverbetering en wegverlichting. Een vermindering van de inkomstenbelasting voor de kolonisten van 25% en gunstige hypotheek zal de bewonersstroom naar de nederzettingen, zo hoopt de regering, doen toenemen. De eis van de ultra-rechtse regeringspartijen (o.a. de NRP) tot de stichting van een nieuwe nederzetting werd, na een 'knallende Knesset-ruzie' en op advies van veiligheids-chef Ami Ayalon, afgewezen.

(3) Honderden Palestijnse studenten hebben op zaterdag 7 december de universiteitsgebouwen in Hebron gekraakt. De campus werd in maart gesloten, nadat de Israëlische veiligheidsdienst had ontdekt dat er pogingen werden ondernomen om anti-tank en luchtafweerraketten te bouwen. Verder stond de universiteit bekend als broeinest van het islamitisch terrorisme.

(4) Zondag 29 en maandag 30 december kenmerkten zich in Israël door algemene stakingen tegen de regeringsplannen om het begrotingstekort van f 5,8 miljard weg te werken. Het kabinet wil overheidsbedrijven privatiseren en de belastingen verhogen.

(5) In de zuidelijk gelegen sloppenwijk van Tel Aviv, nabij het voetgangersgebied Neve Shaanan, ontploften op 9 januari met een tussenpoos van 10 minuten twee spijkerbommen. Hoewel in eerste instantie aan een Palestijnse terreuractie werd gedacht, wordt ook een afrekening binnen het criminele circuit niet uitgesloten. Bij de explosies werden zeker dertien mensen gewond.

(6) **Het Hebron-akkoord:** Onder zware Amerikaanse druk werd het vredesoverleg half december hervat, maar op nieuwjaarsdag dreigde opnieuw ernstige vertraging voor een akkoord. Om de vredesonderhandelingen te ondermijnen en Hebron voor de joden te behouden, schoot toen de 21-jarige soldaat No'am Friedman (uit de nederzetting Ma'aleh Edumin) zijn magazijn leeg op de markt te Hebron en verwondde daardoor zeven Palestijnen. Gelukkig hielden de onderhandelaars het hoofd koel en verklaarde de Amerikaanse bemiddelaar Dennis Ross dat de vredesonderhandelingen, ondanks de schietpartij, zullen doorgaan. Premier Netanyahu veroordeelde de aanslag en Arafat riep op tot kalme. Hamas en Islamitische Jihad hebben echter, aldus een pamflet, bloedige wraak voor de aanslag gezworen.

Zonder aansprakelijke resultaten sleepte de onderhandelingen zich verder voort, totdat Dennis Ross op zondag 12 januari aankondigde 'voor overleg' naar de VS terug te zullen keren. Op dezelfde dag echter landde koning Hussein van Jordanië voor een solidariteitsbezoek aan Arafat met de heli bij Gaza-stad. Na een gesprek met Yasser volgde vrij verrassend een onderhoud met premier Netanyahu en Dennis Ross bleef in Israël. Maandag 14 januari werd dan ook bekend gemaakt dat men het eens was over één van de gekoppelde voorwaarden voor het Hebron-akkoord, namelijk een Israëlische militaire terugtrekking uit de West Bank in drie fasen: fase 1 op 28 februari, fase 2 acht maanden later en fase 3 niet later dan 31 augustus 1998. Het Palestijnse parlement gaat al akkoord. Ook het Israëlische kabinet heeft zich op 15 januari akkoord verklaard, hoewel 7 ministers tegen stemden. Minister Benjamin Begin (wetenschap & technologie) ging echter zo ver, dat hij zijn portefeuille terug heeft gegeven. De 16e januari vergaderde de Knesset die zich, zoals al werd verwacht, achter het kabinetsbesluit opstelde (87 leden stemden voor tegen 17 tegen), waarna de ratificatie volgde. De oppositiepartijen (m.n. de Arbeiderspartij AWODA van Shimon Peres) hadden namelijk vooraf al aangekondigd akkoord te gaan. Diezelfde avond werd reeds begonnen met de militaire hergroepering in Hebron, temidden van de feestende Palestijnen.

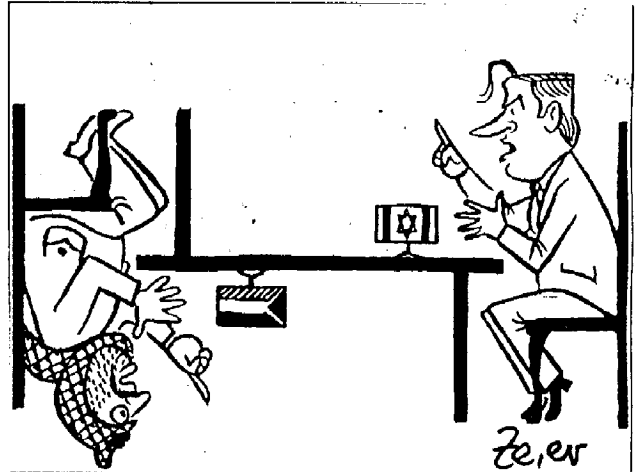
b. Militair

(1) Volgens het jaarrapport 1996 van Jane's is Israël, in haar pogingen om (militaire) superioriteit in de regio te behouden, al sinds 1982 bezig met het ontwikkelen van chemische wapens (zenuw- en mostertgas). V.w.b. de lokatie zou het om Nes Tziona in de Negev-woestijn gaan. De fabrieken zouden daar tevens materieel produceren voor Israël's nucleaire programma. Verder vermeldt Jane's in het rapport alle bekende raketbases en andere kern- en chemische wapenfaciliteiten. Ook worden de taken van de diverse onderafdelingen van de Mossad uitvoerig behandeld.

(2) In de periode 3-4 december werd door de VS en Israël in Washington een conferentie gehouden over 'de groeiende dreiging van de chemische en biologische wapens in de Arabische wereld'. De niet-conventionele wapens zouden de hoofdonderwerpen zijn van de Joint Political-Military Group, als ook de toename van de 'VS-Israëlische samenwerking in het kader van de terroristenbestrijding'.

(3) Westerse bronnen hebben gemeld dat, t.b.v. de Sji'itische guerilla-groeperingen in Zuid-Libanon, Iraanse wapenzendingen in Damascus waren angekommen (the Times, 12 dec).

(4) Intelligence Digest d.d. 13 december gaf een analyse onder de titel 'Palestijnen bewapenen zich voor een oorlog'. Gesteld werd dat de PA nu de beschikking heeft over 40.000 vuurwapens, terwijl volgens de Oslo (-I) en Oslo II-overeenkomsten 12.000 wapens voor 30.000 politiemannen zijn toegestaan. Verder wordt de aanwe-

Zeev in Tel Aviv's *Maariv*, takes a pessimistic view of talks between the Israeli and Palestinian leaders

T.T

zigheid van anti-tank, anti-heli en anti-vliegtuigraketten gerapporteerd, die vanuit Egypte de Gaza-strook zijn binnenge-smokkeld.

(5) Sinds 3 januari is Israël direct verbonden met het US Missile-Warning-Satellite system. De satellite-data wordt in real-time vanuit Colorado aan het militair hoofdkwartier in Tel Aviv geleverd. Samen met de Israëlische ARROW-2 (anti-raket)-raket, die zich in de eindtest-fase bevindt, zal deze combinatie het afdoende antwoord zijn op de SCUD-dreiging in de regio. Naast de SCUD-dreiging van verbeterde versies (600 km) uit Syrië, Egypte en mogelijk Irak-, wordt vermoed dat Iran pogingen doet om de Noord-Koreaanse lange afstand raket NODONG-1 te verkrijgen.

Jane's Pointer (jan '97) kwam ook met een artikel m.b.t. de ARROW-2. Het blad weet aanvullend te melden dat het luchtafweersysteem, na nog ten minste vier test-lanceringen, in 1998 operationeel moet zijn en onder de z.g. TMD-wapens (Theatre Missile Defence) kan worden gegroepeerd. Er zullen twee batterijen van elk vier lanceer-systemen worden gelokerd bij Tel Aviv en zuid van Haifa, die geïntegreerd zullen worden binnen een verdedigings-scherm samen met Patriot- en HAWK-batterijen. De Hebreeuwse benaming is 'Chetz' en na de operationeelstelling heeft het project US \$ 1,59 miljard gekost.

2. SITUATIE CONFLICT-GEBIED

a. Libanon-Zuid

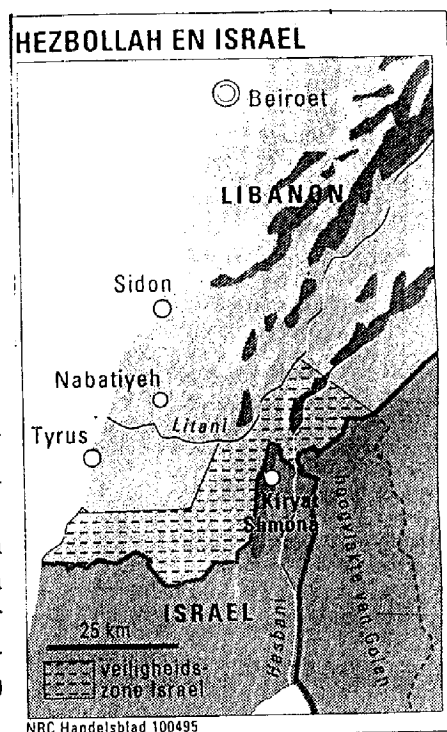
(1) Libanese troepen hebben zich op 27 november over de wijken van Beiroet ontplooid, nadat op die dag een algemene staking in Libanon was begonnen. De protesten waren gericht tegen de regering, nadat deze een groot aantal privé radio- en TV stations had gesloten. De politieke partij van Hezbollah was ruim vertegenwoordigd in de stakingsorganisatie. Het kleine Libanon heeft meer dan 40 tv-stations en zo'n 180 radiozenders, een bizarre erfenis van de burgeroorlog toen elke militie en partij zijn eigen geluid wilde laten horen. Het is duidelijk dat de nieuwe regering hier nu een eind aan wil maken.

(2) Sinds 18 december is in Libanon een ware arrestatiegolf onder de anti-Syrische maronieten (christenen) aan de gang is. Op die dag werd een Syrisch mini-busje beschoten, waarbij de chauffeur omkwam. De Libanese regering verdenkt de maronieten, die zeer tegen de Syrische aanwezigheid in Libanon zijn, ervan samen te werken met Israël.

(3) Vrijdag 3 januari vielen Hezbollah-strijders 's ochtends drie Israëlische opstellingen aan in de veiligheidszone, waarbij drie militairen in een pantservoertuig gewond raakten. IDF (Israel Defence Force) en SLA (South Lebanon Army) antwoordde onmiddellijk met het beschieten van een serie schuilplaatsen in diverse Zuid-Libanese dorpen, waaronder locaties nabij Zibkin (12 km zuid van Tyrus) met mortieren, raketten en artillerie. Daarna werd begonnen met air-raids dieper het binnenland in. Twee dagen met Israëlische 'air-raids' later, gaf Hezbollah toe verantwoordelijk te zijn voor de aanvallen van 3 januari.

In de morgen van 8 januari raakten drie Israëlische militairen tijdens een patrouille bij Kfar Houna (centraal in de veiligheidszone) gewond, toen Hezbollah-strijders een bom langs hun route lieten exploderen. Het zou een 'bloody day' worden, want elders in de zone (stelling Deir Sirian, langs de Litani rivier) ontstond een vuurgevecht tussen een IDF-patrouille en een andere (Hezbollah-)strijdgroep. Hierbij sneuvelde een Israëlische militair en raakten zeker zes strijders gewond. Enige tijd daarna explodeerden ten minste 13 katoesja-raketten: 12 raketten ontploften bij het Zuid-Libanese gehucht Markaba (5 km noord-west van Qiryat Shemona), binnen de veiligheidszone. Eén raket explodeerde in West-Galilea en was mogelijk een afzwaaiër. Geen van de raketten veroorzaakte slachtoffers of schade. Zoals te verwachten volgde hierna Israëlische beschietingen met artillerie en door vliegtuigen, met name van (Hezbollah-)doelen in het Zuid-Libanese Iqlim al-Toufah gebergte.

(4) Intelligence Digest (3-10/1/97) rapporteerde dat Hezbollah Venezuela als 'vluchthaven' gebruikt. Veiligheidsbronnen zeggen dat leden van de Zuid-Libanese guerrilla-groepering vanuit het Midden-Oosten naar Colombia vliegen. Vandaar wordt de grens met Venezuela over land gepasseerd. Met behulp van een daar verkregen nieuwe identiteit (paspoort en visa) kunnen zij daarna ongehinderd naar Europa en Amerika reizen.

b. Israël-Noord

In de avond van 13 december zijn weer enkele katoesja-raketten in Noord-Israël neergekomen. Er werd geen melding gemaakt van schade of slachtoffers. Guerilla-strijders hadden de raketten afgevuurd vanaf een locatie langs de Middellandse Zee, ten noorden van Naqoura. Als vergelding vuurde Israël raketten af op doelen in de Beeka'a-vallei. Zowel Hezbollah als de radicale Palestijnse groepen, zoals de PFLP, hebben ontkend op Israël te hebben geschoten.

c. Syrië-Zuidwest

Geen wijzigingen.

3. SITUATIE OVERIGE REGIO'S

Egypte

a. De 'Islamic Affairs Analyst' (12-96) rappeerde dat de Egyptische Moslim Broederschap (verder: MB), de vader van alle MB-groeperingen, een ernstige scheuring aan het vertonen is. Aan de ene kant staat de 'oude garde', -geleid door Mostafa Mashhour en zijn plaatsvervanger Maamoun al-Hudaibi-, die uitbreiding en ondersteuning nastreeft, gebaseerd op de islamitische ideologie.

De oppositionele groep bestaat uit jongere leden, die een legale politieke MB-partij (in Egypte) nastreven. Zij noemen hun partij: De Centrum Partij. In januari 1996 is, tegen de wil van de oude garde, aan de Egyptische regering om legalisatie verzocht omdat de MB nog steeds als illegale organisatie te boek staat. De regering heeft de beslissing alsmaar uitgesteld om de onenigheid binnen de MB verder aan te wakkeren, omdat gevreesd wordt dat de MB, bij legalisering, een geduchte oppositie-partij zal blijken. Op 14 december moet uiteindelijk hierover een regeringsbeslissing zijn genomen.

b. Agenten van de Egyptische veiligheidsdienst hebben, zo werd op 29 december bekend gemaakt, in een landelijke actie 240 moslimfundamentalisten gearresteerd. Het zouden leden zijn van Kotbioun, de gewelddadige afsplitsing van de Moslimbroederschap in Egypte.

c. In Alexandrië bevindt zich mogelijk een 'islamitisch-extremistisch postkantoor'. Bombrieven met het poststempel van de Egyptische stad zijn in januari naar vestigingen van het Arabisch dagblad al-Hayat (oplage 165.000) verstuurd. De krant, waarvan het Saudisch koningshuis de eigenaar is, neemt geregeld stelling tegen het Arabisch extremisme. Het betrof de volgende aantallen bombrieven, vestigingen en data: 5x Washington en 3x Kansas(-gevangenis) op 3/1, 1x Ryad (Saudi-Arabië) op 4/1, 5x Londen en 4x New York op 13/1/97. De krant zelf vermoedt dat kolonel Gaddafi achter de bombriefzendingen zit. Anderen achten Algerije, Sudan en zelfs Irak verantwoordelijk. De Egyptische veiligheidsdienst gaf een verklaring uit, waarin werd medegedeeld dat zowel het brieftype als de poststempels in Egypte niet worden gebruikt.

Jordanië

a. Omdat Jordanië ooit een belangrijke handelspartner van Irak was, lopen de laatste dagen Iraakse ministers Amman weer in en uit. Dat had alles te maken met de hervatting (10 dec) van de Iraakse olie-export onder toezicht van de VN (resolutie 986). De voorzitter van de Jordaanse kamer van industrie, Khaldun Abu-Hassan, benadrukte dat 'Jordanië Iraaks natuurlijke markt is'. Naast voedsel en medicijnen wordt met de oliegeden ook het optreden van UNSCOM, de speciale VN-commissie voor de controle op Iraaks (her-)bewapening, bekostigd.

b. Sinds kort kan bij de Jordaanse Inlichtingendienst (GID), via Internet, informatie worden verkregen. Wie de GID-pagina oproept wordt verwelkomd door de Jordaanse vlag en het wapen van koning Hussein. Het adres is: <http://www.arab.net/gid>. Er zit wel een addertje onder het gras. De dienst roept het publiek op via e-mail blijk te geven van belangstelling. En zo bouwt de dienst dus aan een welkome aanvulling van zijn data-bestand. Omdat de Jordaanse inlichtingendienst nu een 'spionage-web' heeft, werkt het Israëlische leger nu ook aan een eigen 'web-site'.

c. MEED (3-1-97) rapporteerde dat in Aqaba (14 december) het eerste deel (\$100 miljoen) van de US militaire hulpzending (totaal \$320 miljoen) voor Jordanië was aangekomen: 50x M60 A3 tanks, 18x UH-1H (Huey) helicopters, 250x vrachtauto's, 1x reddingsboot, machinegeweren en 1.000 nachtzicht-brillen. Een C-130 (Hercules) vrachtvliegtuig zou later volgen. Eind 1998 zal het restant van de zending (16x F-16 straaljagers) worden afgeleverd. Al het materiaal is tweedehands.

President Asad, fearing the worst

MEED 15 NOVEMBER 1996

Europa/Asien/USA:
**Kurz- und Mittelstreckenraketen
 der Schwellenländer**

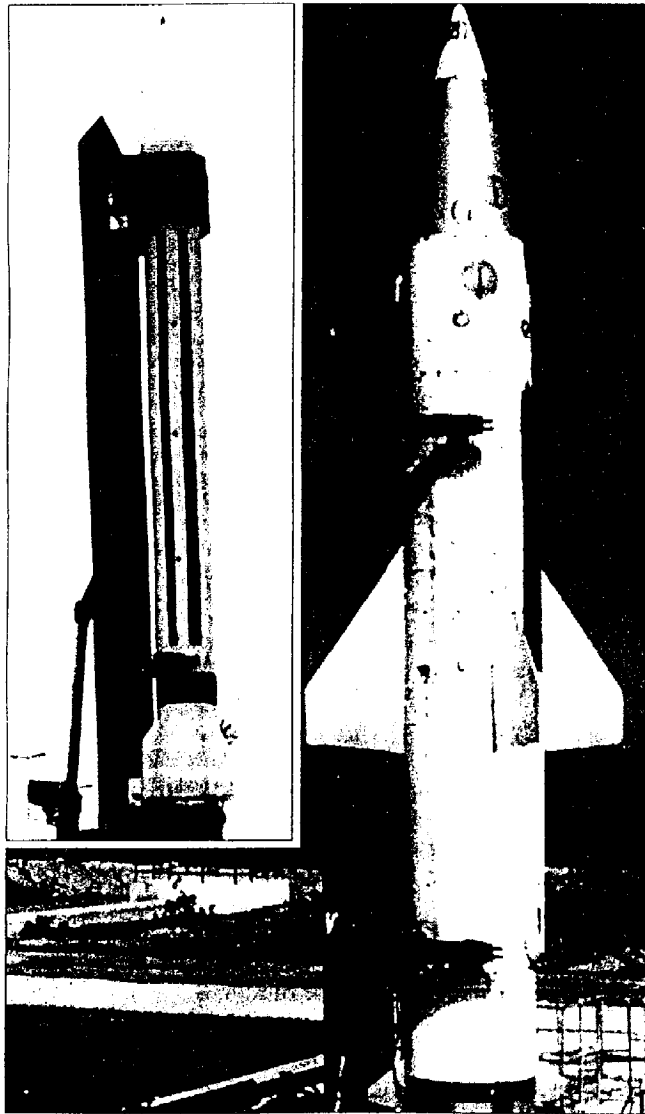

Foto: Jane's Defence Weekly, Internethandl. Defense Review

In Indien dürfte die Eigenentwicklung „Prithvi“ 250 (großes Bild) unmittelbar vor der Einführung stehen. Die irakische Mittelstreckenrakete „Al Hussein“ (kleines Bild) ist eine verbesserte Version der russischen SS-1 (SCUD).

**Kurz-, Mittel- und Langstreckenraketen
 in Schwellenländern**

Rakete	Reichweite (km)	Nutzlast (kg)	Treffgenauigkeit/ CEP (m)	eingeführt in
SCUD-B	280 - 320	1 000	500 - 1 000	Ägypten, Iran, Jemen, Syrien, Nordkorea, Libyen
SCUD-C	500 - 600	700	500 - 1 000	Iran, Syrien, Nordkorea
„Nodong“ 1	1 000 - 1 300			Nordkorea
„Nodong“ 2	1 500 - 2 000			Nordkorea
CSS-2	2 000 - 3 000	2 000	1 370	Saudi-Arabien
„Ching Feng“	130	400		Nationalchina
„Tien Ma“	950			Nationalchina
RX 250	100			Indonesien
„Condor“ II	1 000 - 1 200	500		Argentinien
SS 300	300			Brasilien
SS 1000	1 000			Brasilien
MB 150	150			Brasilien
EE 350	350			Brasilien
EE 600	600			Brasilien
„Prithvi“	150 - 200	250		Indien
„Agni“	2 500	900		Indien
„Al Hussein“	600 - 1 000	100 - 250		Irak
„Al Abbas“	700 - 900	500 - 600		Irak
„Al Fatah“	480 - 720	500		Libyen
Sakr 80	140			Ägypten
„Iran“ 130	130			Iran
HY-2	250			Irak, Iran, Nordkorea
CSS-X6	600 - 650	500	bis 700	Pakistan (?), Syrien
CSS-X7	300	800		Algerien (?), Pakistan (?)
„Hatf“ 1, 2, 3	80 - 600	500		Pakistan
„Jericho“ 1	480	250		Israel
„Jericho“ 2	750 - 1 500	680		Israel, Südafrika

TRUPPENDIENST 1/1996

Syrië

a. Syrië heeft de afgelopen tijd enorm geïnvesteerd in wapens die gericht zijn op totale vernietiging. In de laatste uitgave van Jane's wordt bijvoorbeeld vermeld dat het land nu over 60 SCUD-A, 200 SCUD-B en over een onbekend aantal SCUD-C raketten beschikt. Daarnaast 36 stuks SS-21 en een onbekend aantal M-11 en M-9 raketinstallaties. Verder vermeldt Jane's de lokaties van alle bekende fabrieken (3) voor chemische wapens en twee lokaties van ondergrondse raketfabrieken. Syrië zou v.w.b. haar raketprogramma nog steeds afhankelijk zijn van Noord-Korea, China en Iran.

b. Op 2 december heeft president Assad de Iraanse minister van buitenlandse zaken, Ali Akbar Velayati, te Damascus ontvangen. De minister had een bericht bij zich van president Rafsanjani. Iraanse bronnen zeiden dat beide landen zoeken naar een gezamenlijk standpunt m.b.t. (1) -de kwestie van de Koerden in Irak en (2) -hun politiek m.b.t. tot Israël.

c. De Israëlische krant Ha'aretz (11-12-96) meldde dat westerse inlichtingenbronnen hadden gerapporteerd dat Iran gevechtsvliegtuigen naar Syrië heeft gezonden. Niet duidelijk is echter, welk vliegveld wordt gebruikt. Ook wordt getwijfeld over de duur van de aanwezigheid van de Iraanse toestellen (oefening of tijdelijke detachering).

d. Anonieme bronnen meldden op 2 januari dat in Damascus op 31 december een bomaanslag had plaats gevonden in een passagiersbus. De explosie zou negen doden en vierenveertig gewonden hebben veroorzaakt. Pas in de avond, na het uitlekken van het nieuws, reageerde het officiële Syrische persbureau SANA met de beschuldiging aan het adres van Israël. 'De lafhartige daad' zou het werk zijn geweest van 'agenten van de Mossad, om het vredesproces om zeep te helpen'. De Israëlische autoriteiten spraken de beschuldigingen onmiddellijk tegen en opperden de mogelijkheid dat het Syrische verzet achter de aanslag zit.

Op 9 januari heeft echter een tot nu toe onbekende fundamentalistische groep ('de Islamitische Beweging voor Verandering') zich verantwoordelijkheid gesteld. In de verklaring zegt de groep de aanslag te hebben gepleegd uit wraak voor de 'executie' door Syrië van een van haar leden. Syrië reageerde hierop door de verklaring 'een Israëlische vervalsing' te noemen.

4. AANDACHTSPUNTEN

a.(1) Iraanse gevechtsvliegtuigen in Syrië (Zie pt 3.Syrië.c.)

De aanwezigheid van de Iraanse gevechtsvliegtuigen in Syrië is mogelijk het gevolg van het bezoek (2-12-96) van de Iraanse minister van buitenlandse zaken Velayati aan Damascus. Gesteld kan worden dat Syrië, gezien de kwaliteit en kwantiteit van haar luchtmacht, geen Iraanse ondersteuning behoeft. Eerder moet gedacht worden aan een 'politiek signaal' naar Israël, dat Syrië niet in de regio geïsoleerd staat.

(2) Wapenleverantie aan Syrië

De VS leverde op 13 januari kritiek op Zuid-Afrika vanwege de voorgenomen leverantie van wapens aan Syrië en dreigde de hulp aan Zuid-Afrika (ca. US \$120 miljoen in 1997) stop te zetten. Het gaat o.a. om laserricht-apparatuur, die de vuurkracht van de Syrische T-72 tanks aanmerkelijk zal verbeteren. Mocht de levering (desnoods via een ander land) doorgaan zou dat mogelijk de krachtsverhouding Syrië-Israël mede kunnen verstoren. In de Zuid-Afrikaanse beslissing wordt de zorg meegenomen die Pretoria heeft of Syrië wel zal betalen. Het land heeft nog steeds bij Rusland een schuld van 11 miljard dollar uitstaan voor eerdere militaire aankopen.

b. Internationale controlecommissie voor Zuid-Libanon.

NRC d.d. 15 december meldde (als enige krant) het eerste onderzoeksresultaat van bovengenoemde commissie. Nadat Libanon de klacht tegen Israël voor de verwonding door artillerie van zes Libanese burgers (10 november) had ingediend, heeft zij voor het onderzoek een maand nodig gehad. Het Israëlische artillerievuur was een vergeldingsactie voor de Hezbollah-aanval (9 november), waarbij een Israëlische soldaat werd gedood (zie Intellscoop 016/96, pt 2.a.).

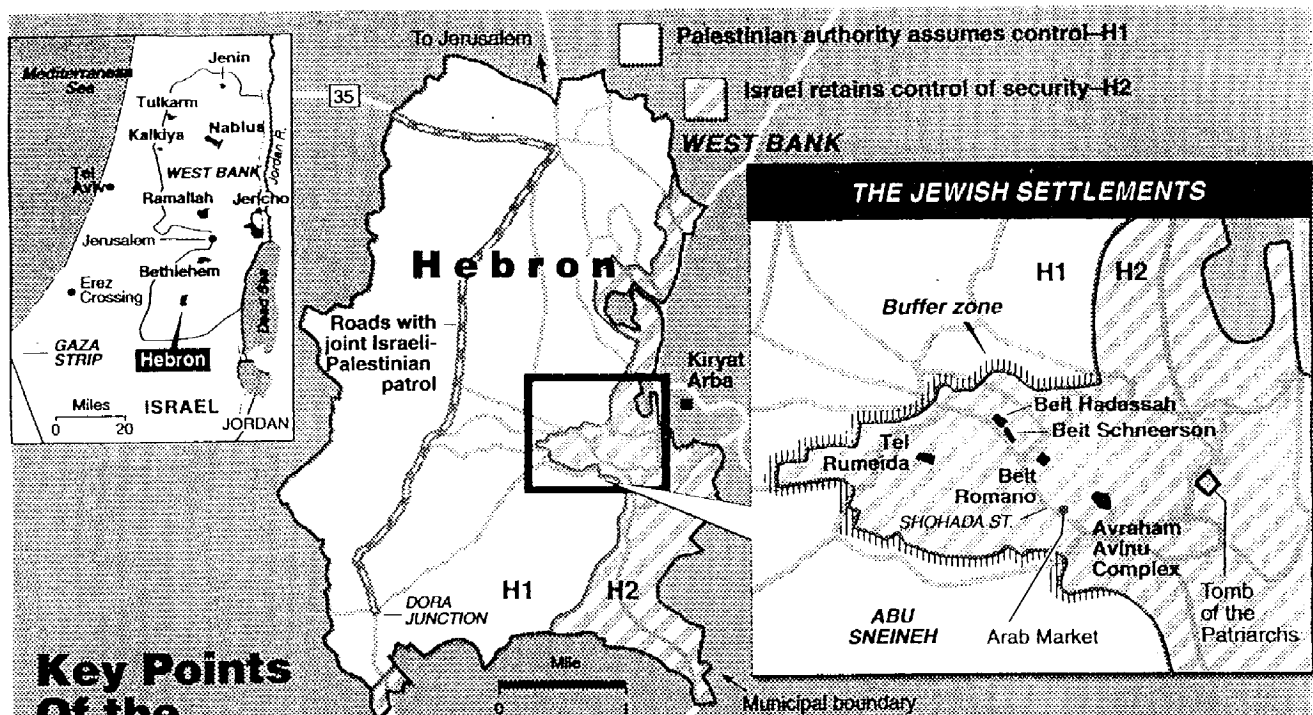
c. Internationale waarnemers voor Hebron:

Op 6 januari kwamen de onderhandelingsteams weer een stapje dichterbij het Hebron-akkoord. Israël en de PA, zo werd bekend gemaakt, bereikten overeenstemming over de uitbreiding van het oorspronkelijke aantal waarnemers. Het vergrote korps zal uit 180 waarnemers bestaan, geleverd door de landen: Noorwegen, Denemarken, Zweden, Italië, Zwitserland en Turkije (de Frankfurter Allgemeine meldde evenwel een totaal aantal van 210). Hiermee is dus

het Nederlandse aanbod (8 oktober/Minister J. Voorhoeve), om deel uit te maken van het UNMO-Korps, afgewezen. Sinds maart 1996, de maand waarin volgens de Oslo-akkoorden de Israëlische troepen teruggetrokken hadden moeten zijn, hebben 30 Noorse UNMO's nabij Hebron 'werkeloos rondgehangen'.

d. Vervolg vredesoverleg Israël-Palestijnen

Er valt nog een lange en moeizame weg te gaan om de Oslo-akkoorden af te ronden (eind 1999). Er bestond al vrij snel onduidelijkheid over het zojuist gesloten Hebron-akkoord. Israël, dat later van de VS gelijk kreeg, beweert dat het zelf kan bepalen welke lokaties het uit veiligheidsoverwegingen op de Westelijke Jordaanoever mag behouden. De Palestijnen beweerden dat daarover nog moet worden onderhandeld. Daarnaast staat het onderwerp 'Jeruzalem' nog op de agenda en...wát voor een onderwerp!

Key Points Of the Israeli-Palestinian Agreement

Timetable

Israel will pull out of four-fifths of Hebron within 10 days of Wednesday's signing. Israel will withdraw troops from West Bank rural areas in three stages. The first stage will be in the first week of March. The third phase should be completed by March 1998, but no later than mid-1998.

Security in Hebron

Hebron will have 400 Palestinian police, armed with 100 submachine guns and 200 pistols. In the areas close to Jewish settler enclaves, Palestinian police will be allowed to carry only pistols. A joint force will patrol the heights overlooking the Jewish enclaves. Israel will reopen the Arab wholesale market and Martyrs' Street, a thoroughfare passing through the Israeli-controlled area. The two sides will establish joint rapid-intervention teams to deal with riots and other emergencies.

Sources: Israeli government, The New York Times, AP

Palestinian control

The Palestinian Authority will control the entire West Bank except Israeli settlements and "military areas" - a major loophole that could leave large tracts of land in Israeli hands.

Other commitments

The two sides will immediately resume negotiations on the outstanding issues, including opening a 'safe passage' between the West Bank and Gaza Strip and the release of Palestinian prisoners. The Palestinians will fight terrorism, complete the progress of revoking sections of the PLO charter calling for the destruction of Israel, and consider Israeli requests to extradite Palestinian suspects who carried out attacks in Israel.

What's next?

Israel and the Palestinians will begin talks on a final peace agreement within two months. They will negotiate their final borders and the future of Jerusalem and the of 144 Jewish settlements in the West Bank and Gaza Strip.

MIJNEN IN DE OMGEVING VAN HET GROTE MEREN GEBIED

Smi van Hoorn

Voorwoord

Ondanks het wapenembargo en het verzoek te stoppen met het toepassen van mijnen gaat de verkoop en het gebruik hiervan gewoon door. In het Grote Meren gebied (Burundi, Rwanda, Uganda en Zaire) werden en worden nog steeds mijnen gebruikt. De mijnen worden tegen bevolkingsgroepen en internationale hulpverlening organisaties ingezet. De aanwezigheid van dit middel zal nog jaren voor fysieke en mentale verwondingen verantwoordelijk zijn. Bijvoorbeeld, voor levensmiddelen en water moet een grotere afstand worden afgelegd, omdat er bij de lokale bronnen mijnen liggen. In gezinnen waar de "kostwinner" invalide is geraakt, is dit een last voor de hele familie. Vrouwen en kinderen lopen in deze landen het grootste risico, omdat zij voor de watervoorziening zorgen. Het mijnen gevaar zal in dit soort landen nog vele jaren voortduren. Aangezien een uitzending in de toekomst in deze gebieden niet is uitgesloten, worden de mijnen van een slechtere kwaliteit alleen maar gevaarlijker doordat ze op den duur uiteen gaan vallen. De ontstekers kunnen dan bij het minste geringste worden geactiveerd.

Bron: Internet deming.brtrc.com en International Committee Red Cross.

En dank aan de aooi de Waart.

INHOUDSOPGAVE

- Mijnen algemeen
- Regionale mijnen feiten
- Mogelijk gebruik van AT-mijnen
- Mogelijk gebruik van AP-mijnen
- Mijneveld markering
- Burundi data mijnincidenten
- Rwanda data mijnincidenten
- Uganda data mijnincidenten
- Zaïre data mijnincidenten
- Bijlage 1 Tabel Mijnen aangetroffen in Burundi, Rwanda, Uganda en Zaïre.
- Bijlage 2 Figuren AP-mijnen.
- Bijlage 3 Figuren AT-mijnen.

MIJNEN ALGEMEEN

Momenteel is er geen productie van mijnen, zowel militair als commercieel, in Centraal-Afrika m.b.t. de landen Burundi, Rwanda, Uganda en Zaïre. Althans Uganda heeft wel de mogelijkheid tot productie in een militaire fabriek in het noorden, maar het heeft de productie gestopt. Al deze landen hebben problemen (in verschillende mate) met gelegde mijnen. Het regionale mijn-probleem is toe-

genomen door de toename van Hutu-Tutsi conflicten in Rwanda en Burundi. De regionale dreiging van mijnen wordt beïnvloed door het type mijn en de tactiek die Rwanda toepast.

Het aantal mijnen in dit gebied is hieronder ruwweg weer-gegeven.

- Burundi - geschat op minder dan 25.000 mijnen.
- Rwanda - ongeveer 250.000 mijnen
- Uganda - geschat op minder dan 25.000 mijnen.
- Zaïre - geschat op minder dan 25.000 mijnen.

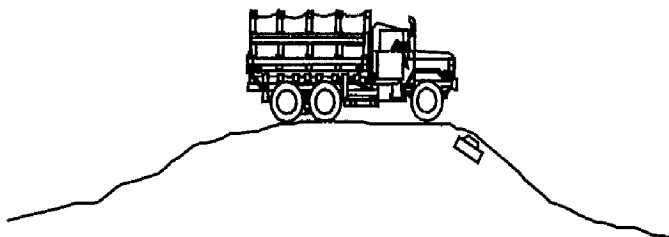
REGIONALE MIJNEN FEITEN.

- Het leggen van mijnen zowel AT als AP.
- Aangetroffen mijnen komen uit: België, Italië, voormalige Sovjet Unie, Noord Korea, en de Verenigde Staten.
- De militaire bronnen van beide zijden van het conflict staan het gebruik van mijnen toe.
- Mijnen werden voor contra-mobiliteit tegen troepen gebruikt.
- Mijnen werden ter bescherming van militaire defensieve posities gelegd.
- Wapen handelaren speelden snel in op de tekorten door de benodigde mijnen te importeren (hoofdzakelijk Italiaanse en Noord-Koreaanse mijnen).
- Het bestaan van mijnenopslagplaatsen is niet bekend.
- Militaire strijdkrachten en hulporganisaties die in het noorden van Rwanda en aangrenzende gebieden langs de grensgebieden van Rwanda/Burundi, Rwanda/Uganda en Rwanda/Zaïre opereren moeten rekening houden met een mijnen dreiging.
- Het leggen van mijnen heeft ook plaatsgevonden langs de Zaïre/Sudan grens.
- Verplaatsingen moeten zich alleen beperken over bekende intensief gebruikte routes.

MOGELIJKE LOCATIES VAN AT-MIJNEN:

- Nabij de "lines of communication (LOC)".
- In de omgeving van installaties en voorposten.
- Rondom een interneringskamp.
- In de buurt van bevolkte gebieden.
- Bij vliegvelden.
- Langs spoorlijnen.
- Langs en op wegen/sporen.
- Op en in de omgeving van bruggen.
- Bij duikers.

- Bij controle posten (bemand of verlaten).
- Op kruisingen van wegen.
- In bochten van wegen/sporen.
- Op naderingen naar bruggen
- Onoverzichtelijke verhogingen in de weg - mijnen zijn net achter de top van een verhoging in een weg gelegd, ter voorkoming dat een bestuurder de graafsporen voortijdig ziet (zie afbeelding).
- Omrijroute - Veel wegen in Afrika worden slecht onderhouden met als gevolg dat er vaak smalle omrijroutes in de omgeving van slechte delen in de weg zijn. Deze smalle omwegen kunnen bemijnd zijn.

- Rotsachtige en zanderige gebieden die onderzoek hinderen en het effect van granaatkartets verminderen.
- Nabij doorwaadbare plaatsen of aangrenzende rijsporen richting stromen en bergengtes.
- Op wegen waar door ophoping van water detectie wordt bemoeilijkt.

MOGELIJKE LOCATIES VAN AP-MIJNEN:

- In de omgeving van bomen in open gebieden waar schaduw verkoeling biedt tegen de hitte.
- Langs wegen, grenzend aan een eerdere hinderlaag of mijnincident.
- Langs of in nieuwe sporen in het bos en beboste savanne.
- In de omgeving van rivieren en meren, waar vermoedelijk soldaten uitstijgen om te doorwaden of zich te voorzien van water.

MIJNENVELD MARKERINGEN

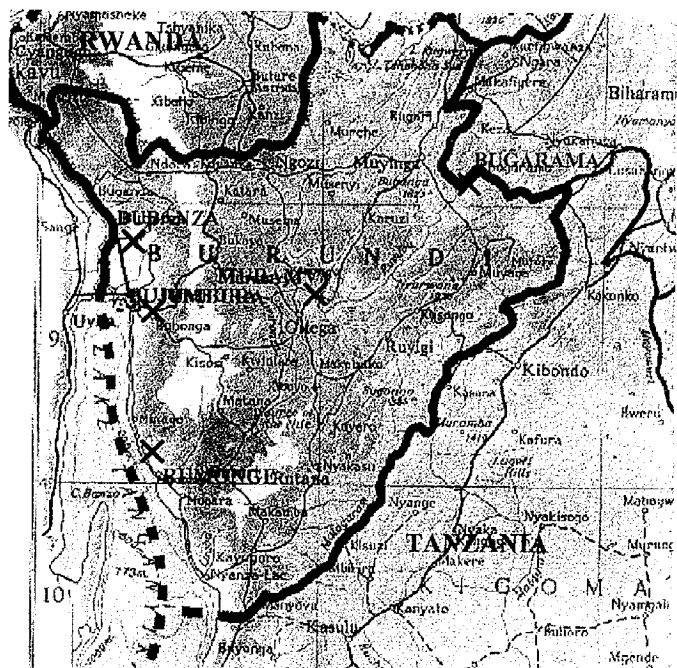
Het is de gewoonte dat rebellen en regeringstroepen in het gebied een poging doen de mijnen en het mijnenvelden te registreren. Echter, de meeste gebruiken een praktische methode om de locatie van mijnen en mijnenvelden te markeren. Veel van deze methoden resulteren in een tijdelijke aanwijzing van een bemijnd gebied. Tekenen die mogelijk een indicatie geven dat er mijnen of mijnenvelden liggen zijn:

- Hoge bomen - opvallende bomen in het landschap zijn vaak gebruikt om de positie van mijnen aan te geven. De mijn kan verder worden aangeduid door een gebroken tak, om aan te geven dat hier een

mijn is gelegd.

- Gras - personeel dat mijnen heeft geplaatst kan een knoop in lang gras of heide hebben gelegd, of gras geplet om aan te geven dat er mijnen in de omgeving liggen.
- Stokken - een veel voorkomende wijze van markeren is het plaatsen van gebroken stokken langs de wegen.
- Merken - merken of kruizen op bomen is ook een gebruikte markering om de aanwezigheid van mijnen aan te geven.
- Markeringen op wegen - op sommige momenten hebben de strijders cirkels, kruizen en pijlen gebruikt om het gevaar van mijnen aan te geven.
- Onnodige wegomleggingen - de lokale bevolking is vaak op de hoogte van de locatie van de mijnen. Onverwachte omleidingen in plaatselijke paden of rijsporen kunnen duiden op mijnen.
- Plastic tassen of vodden - deze zijn gebruikt als markering om het gevaar van mijnen aan te geven.

BURUNDI DATA MIJNINCIDENTEN

Burundi is een land dat bij voorkeur mijnen gebruikt als gevolg van de verslechterende en doorlopende onstabiele veiligheidssituatie in de buurlanden Rwanda en Zaïre. Het ICRC heeft de watervoorziening opgeschort in de noordelijke regio vanwege het gebruik van mijnen tegen haar personeel en eigendommen.

17 september 96 - Vijf soldaten en twee burgers zijn gewond geraakt toen hun voertuig op een mijn reed in het lastige noordwesten van Burundi in de provincie Cibitoke.

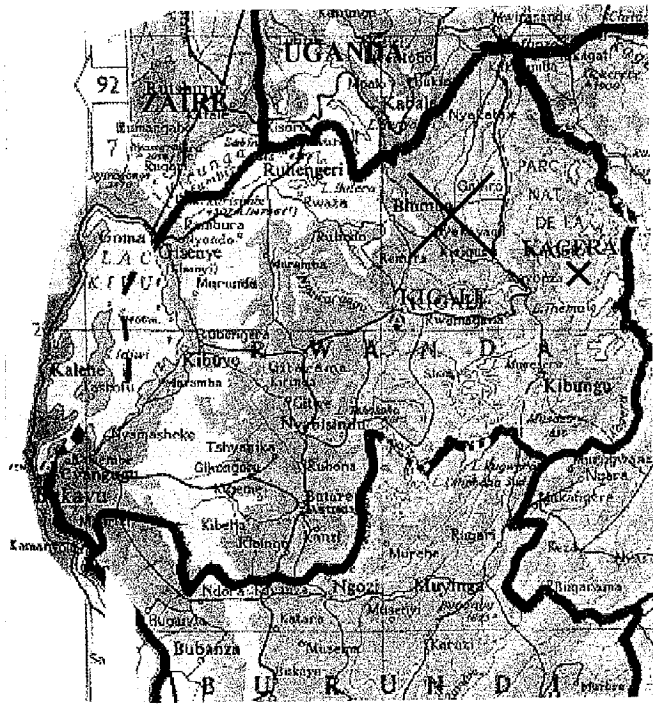
2 mei 96 - De hoofdweg vanuit de hoofdstad werd heropend en 2000 Burundezen vluchtten naar Zaïre om

de gewelddadigheden te ontvluchten. Het leger sloot de heropende National Route One voor enkele dagen omdat de Hutu-rebellen er mijnen hadden opgelegd. Buitenlandse hulp groeperingen waarschuwen nog steeds voor gevaar van mijnen op deze route. Route "One" is de gevaarlijkste weg vanwege de hinderlagen. Tussen Bugarama en Muramvya over een lengte van 15 km, zijn 123 mensen, voornamelijk burgers, gedood door 20 hinderlagen in 6 maanden tijd.

30 april 96 - De hoofdweg die de hoofdstad met het grootste deel van de rest van het land verbind is voor 2 dagen gesloten geweest. De oorzaak was dat rebellen er mijnen hadden opgelegd. De mijnen werden gerapporteerd als een nieuwe zet van de Hutu rebellen om de hoofdstad, gedomineerd door de Tutsi minderheid, af te sluiten van de rest van Burundi. Door deze gevechten zijn er in de laatste maanden 100.000 mensen op de vlucht gejaagd.

Overige mijnincidenten hebben plaats gevonden op de route N3 (in de omgeving van Rumonge) en in de provincie Bubanza.

RWANDA DATA MIJNINCIDENTEN

Rwanda heeft ernstige problemen met mijnen, deze zijn ontstaan door de etnische en politieke verwarring die Rwanda verzweigde tijdens de burgeroorlog. Tussen juni 1994 en juni 1996 zijn er minstens 215 mensen gedood of verwond door mijnincidenten. Begin 1996 heeft de Verenigde Staten een bilateraal programma opgestart om een lokaal mijnen opruimingsprogramma te ontwikkelen en ondersteunen. Het "Rwandan National Demining Office" heeft nu drie veld mijnen opruiming pelotons. Ze zijn in staat om mijnen te ruimen, dragen zorg voor medische eerste hulp en onderhouden noodzakelijke verbindingen. Het mijnen opruiming programma is uitgebreid met mijn opsporing honden en met het starten van

"mine-awareness" campagnes. De laatste stand van zaken over gebieden met mijnen kunnen bij dit bureau worden aangevraagd.

Algemeen, het mijnen probleem is het grootst in het noorden en noordoosten waar wegen, paden en velden zijn bemijnd. Dit probleem komen we vooral in het centrale (Kigali) gebied tegen. Mijnen zijn op boerderijen en plantages ten noorden van Kigali gelegd. Aanvullend, delen van "Kagera National Game Park" zijn bemijnd.

UGANDA DATA MIJNINCIDENTEN

Uganda heeft een mijnen probleem in het noorden. Opstandige groeperingen worden door de regering ervan beschuldigd mijnen te hebben gelegd. Op 29 augustus 1996 beschuldigde Uganda Sudan ervan zo naar verluid bevolen te hebben aan het "Upper West Nile Front" om mijnen te leggen op wegen die vanuit het noorden komen, zo hebben ze al tientallen mensen gedood. Op 8 april 96 kondigde het Ministerie van Defensie van Uganda aan dat de productie van mijnen in de militaire fabrieken in het noorden zijn gestopt.

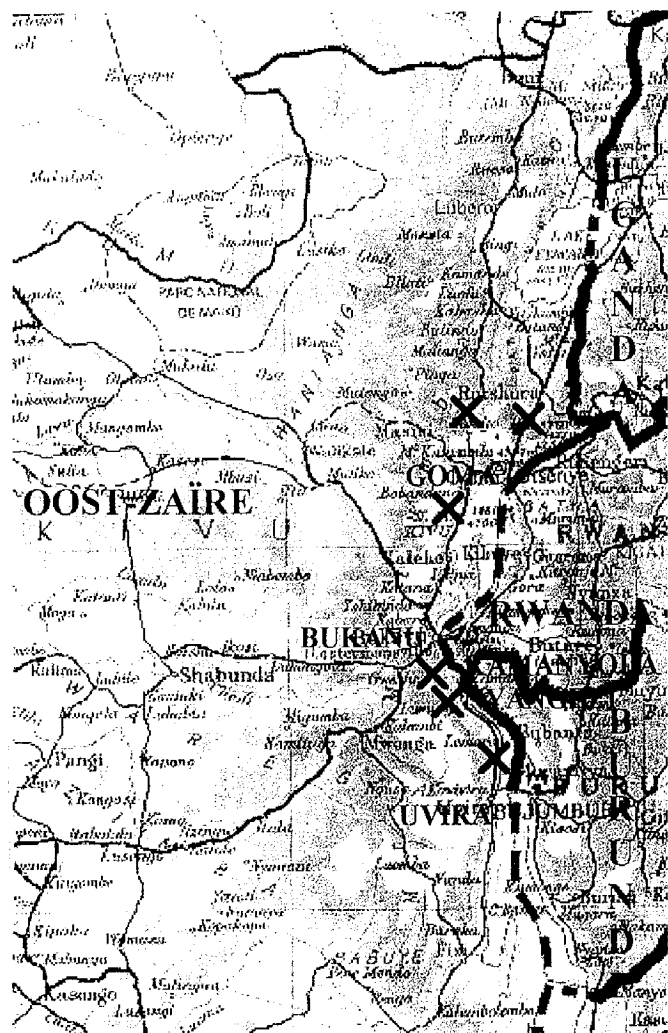
11 juli 96 - Drie soldaten zijn gedood en 18 andere gewond door een mijn bij Nyadri, 13 km van Koboko op de weg Aura-Koboko.

14 juni Zeventien mensen zijn gedood en tien andere zwaar gewond toen een pick-up truck op een AT-mijn reed, die vermoedelijk door de rebellen in noord Uganda was gelegd.

April 96 - Internationale hulp groeperingen rapporteren dat veel burgers gewond zijn geraakt door AP-mijnen die langs paden bij de dorpen zijn gelegd. Ze verklaarde dat het mijnen probleem een belemmering vormt voor de bewegingsvrijheid van de groeperingen die noodzakelijke hulp verlenen. *We kunnen niet naar bepaalde gebieden gaan omdat er mijnen op de hoofdwegen zijn gelegd.* Wegen in het noorden zijn mogelijk bemijnd. Er zijn mijnincidenten bekend die hebben plaats gevonden op

de weg Aura-Koboko, in de omgeving van het dorp Wi-Ayago in het Gulu district en bij de Sudanese grens.

ZAÏRE DATA MIJNINCIDENTEN

Nog niet zo lang geleden was Zaïre een mijnevrij land. Het is nu een land met een mijnen probleem door de verslechterende veiligheidssituatie in de oostelijke regio grenzend aan Rwanda en Burundi. Hulpagentschappen

hebben verklaard dat er mijnen zijn gelegd en tot detonatie zijn gebracht om het passeren van hun voertuigen door de vluchtelingen gebieden te voorkomen.

Er is gebleken dat het gebruik van AT-mijnen bijzonder effectief is om hulporganisaties in het Goma gebied te terroriseren. Van twee incidenten werd internationaal wereldwijd verslag gedaan. Op 28 september 1995 reed een IRCR voertuig met de plaatselijke staf op een mijn, gevolg 23 gewonden. Dan, op 29 oktober 1995, reed een voertuig met personeel van twee hulporganisaties op een mijn, ze raakten zwaar gewond.

De "Mines Advisory Group (MAG)" reageerde hierop door een "mine awareness" programma gelijk aan die van Zambia op te zetten. MAG wil ook met UNHCR het programma uitvoeren als de nieuwe vestiging vormen aanneemt.

Oost Zaïre, het gebied in en rond Goma, is voorzien van mijnen. Er zijn incidenten gebeurd op de weg tussen Bakavu en Uvira, op de hoofdweg Nyangezi-Uvira, in het dorp Buhaozi, nabij de grenspost Ishasha, nabij een kamp Panzi, op de secundaire weg die een verbinding vormt tussen de kampen Panzi en Nyatende, op de hoofdroute van Goma naar Rutshuru, nabij het kamp Kamanyola en op andere wegen in de omgeving van Goma.

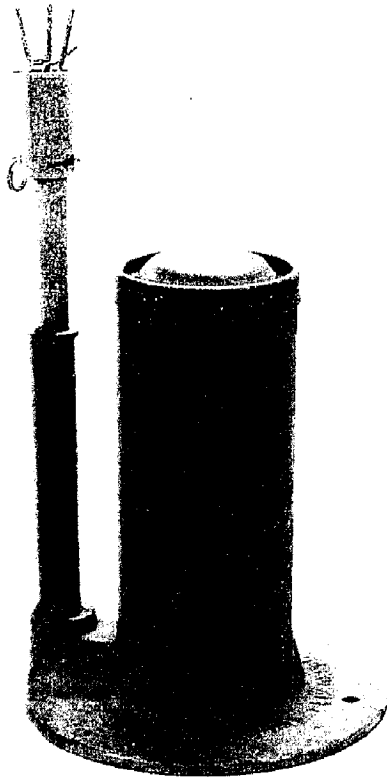
Totaal overzicht geregistreerde slachtoffers door ICRC en UN in de periode maart-september 1996:

Burundi	19 gewonden/?;
Rwanda	76 gewonden/40 doden;
Zaïre	33 gewonden/8 doden;
Uganda	42 gewonden/73 doden.

Het aantal slachtoffers is in werkelijkheid veel hoger omdat ze niet allemaal worden doorgegeven.

BIJLAGE 1 TABEL MIJNEN AANGETROFFEN IN BURUNDI, RWANDA, UGANDA EN ZAÏRE

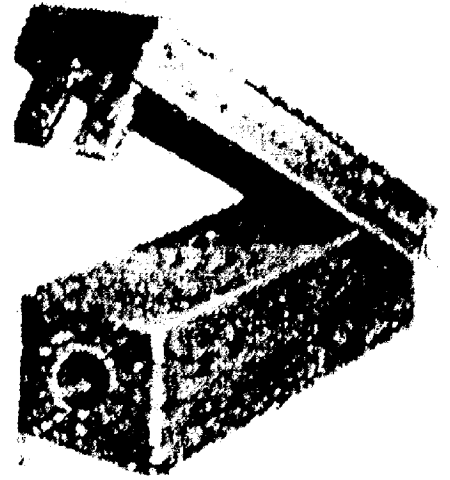
Mijn	Producerend land	Type en werking	Opmerkingen
APPM-57	NOORD KOREA	AP DRUK	plastic lichaam
M2A1	VERENIGDE STATEN	AP MORTIER FRAGMENTATIE	stalen lichaam
M2A3	VERENIGDE STATEN	AP MORTIER FRAGMENTATIE	stalen lichaam
M18A1	VERENIGDE STATEN	AP DIRECTE FRAGMENTATIE	fiberglas lichaam, shu-type
NR 413	BELGIË	AP FRAGMENTATIE	plastic lichaam
PMD-6	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AP LUCHTDRUK	houten lichaam, shu-type box mijn
PMD 7ts	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AP LUCHTDRUK	houten lichaam, shu-type box mijn
PMN	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AP LUCHTDRUK	bakeliet lichaam, rubber bescherming
POMZ 2 2M	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AP FRAGMENTATIE	gietijzer lichaam, stok
PRB M35	BELGIË	AP LUCHTDRUK	plastic lichaam
PRB M409	BELGIË, PORTUGAL	AP LUCHTDRUK	plastic lichaam
SHRAPNEL NO 2	ZUID AFRIKA	AP DIRECTE FRAGMENTATIE	fiberglas versterkt met plastic
TS 50	ITALIE	AP LUCHTDRUK	plastic lichaam
M6A2	VERENIGDE STATEN	AT LUCHTDRUK	staal lichaam
M15	VERENIGDE STATEN	AT LUCHTDRUK	metaal omhulsel
PRB M3	BELGIË	AT LUCHTDRUK	plastic lichaam
TM 46	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AT LUCHTDRUK	metaal lichaam
TM 57	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AT LUCHTDRUK	metaal lichaam
TMD B	VOORMALIGE SOVJET UNIE	AT LUCHTDRUK	houten lichaam, shu-type box mijn

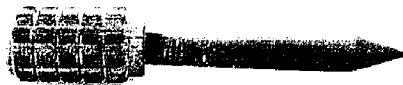
M2

NR 413

PMD 7TS

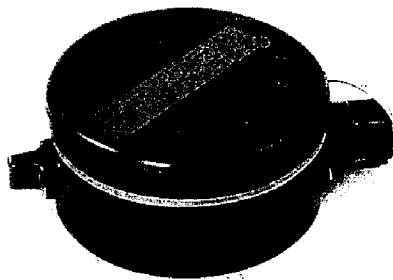
POMZ-2M

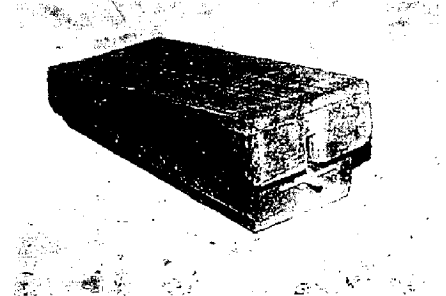
NR 409

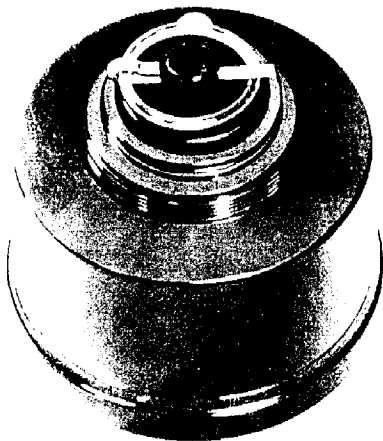
M18A1 (voorzicht)

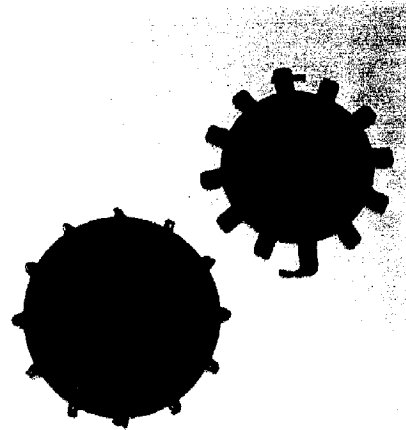
PMN (bruin)

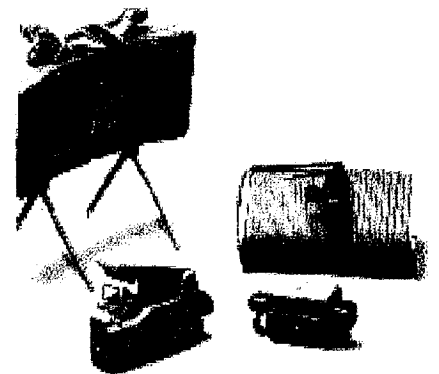
PMD 6

M35

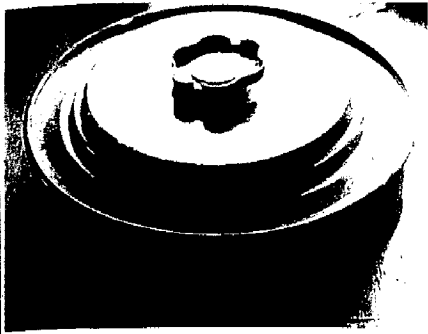

TS 50 (transportkap verwijderd)

Shrapnel no2

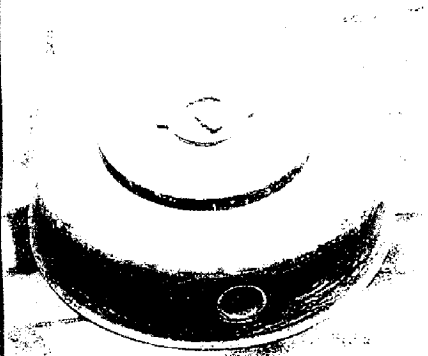
TM-46 (drukantsteker)

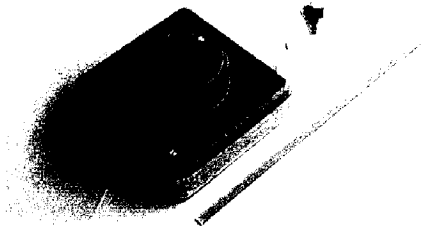
M6A2

TMD-8

M15

PRB-M3

TM-57

BUITENLANDSE TECHNOLOGIE VOOR RUSSISCHE VLIEGTUIGEN

Aoi A.W. Breurkes

Iedereen weet dat de economie van Rusland er op dit moment niet al te rooskleurig voorstaat. Met dit gegeven zou men dus kunnen veronderstellen dat de ontwikkelingen op vooral technologisch gebied, door het ontbreken van de noodzakelijke financiële middelen, niet of nauwelijks meer zouden plaatsvinden. Niets is minder waar dan dat. Vooral in de vliegtuigindustrie gaat het ontwikkelen van nieuwe technologieën normaal door. Niet alleen bij de gevechtsvliegtuigen, zoals de SU-27, de MiG-29 en hun afgeleiden, maar ook op het gebied van straaljagertrainers proberen de Russen de markt te heroveren. Het ontwikkelen en produceren vindt tegenwoordig steeds vaker in samenwerking met buitenlandse firma's plaats.

Voor de tot stand koming van dit artikel is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

World Air Power; Defense News; Jane's Defence Weekly

HET PROBLEEM

In de tijd van de Koude Oorlog gebruikte Rusland voor het opleiden van zijn straaljagerpiloten de L-29 Delfin en de L-39 Albatros, die in het voormalige Tsjecho-Slowakije werden vervaardigd. Deze toestellen voldeden niet meer aan de huidige eisen en men was genoodzaakt een vervanger te vinden. Door het uiteenvallen van het Warschau Pact en het einde van de Koude Oorlog wilde men niet terugvallen op landen die buiten de invloed van Rusland lagen en besloot men om een eigen trainer te gaan ontwikkelen. Het benodigde aantal vliegtuigen zou tussen de 800 en 1000 toestellen komen te liggen en tevens zou het een goed exportartikel moeten worden.

De vliegtuigbouwers stonden niet

meer onder directe controle van het Ministerie van Defensie, maar waren inmiddels zelfstandige ondernemingen geworden. Het ministerie schreef een competitie uit en er bleven twee toestellen over die voldeden aan de eisen die waren gesteld. Dit waren de MiG AT (zie foto 1) en de YAK-130 (zie foto 2) en de betrokken firma's, respectievelijk Mikoyan en Yakovlev, gingen in januari 1992 van start met het bouwen van de eerste prototypes. Ondertussen waren de economische vooruitzichten van Rusland er niet beter op geworden en besloot de regering tot het aanschaffen van slechts 200 YAK-130 en 40 MiG AT toestellen. Beide firma's hadden inmiddels begrepen dat deze lage productie niet kostendekkend zou zijn. Door het aanschaffen van nieuwe gevechtsvliegtuigen, zoals de Eurofighter, Rafale, MiG-29M en SU-27, is de ontwikkeling van een nieuwe 'generatie-trainer' een unieke mogelijkheid om de exportmarkt te heroveren.

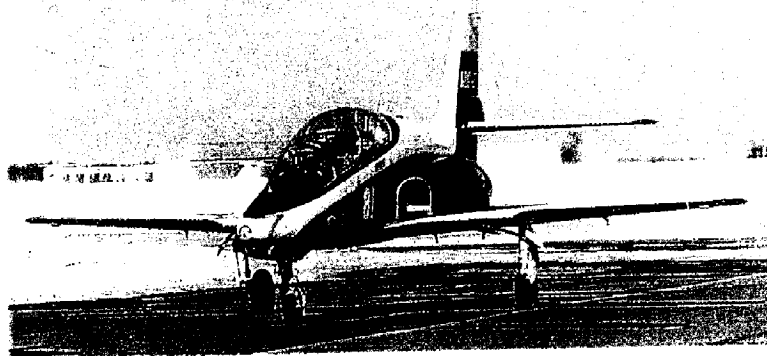
Toen begonnen de eigenlijke problemen pas. Het bleek dat de motoren

en de aanwezige elektronica wel voldeden aan de Russische norm, maar niet aan de eisen die door het Westen wordt gesteld. Tevens was de regering van Rusland niet in staat om de nodige financiële steun te leveren voor de verdere ontwikkeling. Men was dus wel genoodzaakt om gebruik te maken van westerse firma's, zowel voor de exportversies als voor de productie voor de eigen behoeften. In 1992 ging de firma Mikoyan met de Franse firma's SNECMA, Dassault en Sextant in zee, terwijl Yakovlev met de Italiaanse firma Aermacchi een ontwikkelings/productie overeenkomst sloot.

DE NIEUWE TOESTELLEN

MiG AT

De verdere ontwikkeling van de MiG AT liep ernstige vertraging op, omdat de firma's Mikoyan en SNECMA het niet eens konden worden in welk land de motoren zouden worden gefabriceerd. Dassault stapte in 1995 uit het project door de onstabiele financiële en politieke situatie in Rusland. Daarnaast speelde regelmatig het niet nakomen van detail-afspraken door Mikoyan hierbij een grote rol. De regering van Rusland beschikte niet over de financiële middelen om de verdere ontwikkelingen te bekostigen en moesten de kosten door de betrokken firma's zelf worden opgehoest.

Specificaties Mikoyan MiG AT

Afmeting: lengte 12,01m; breedte 10,16m; totale hoogte 4,623m

Motoren: 2 SNECMA Larzac 04R20

Gewicht: normaal 4610kg; trainerversie max 5690kg; grondaanvalsjager max 7000kg

Bewapening: grondaanvalsjager 3000kg

Max snelheid: 1000 km/u op 2500m hoogte

Bereik: alleen interne brandstof 1200km; met externe brandstof 2600km

Ondanks al deze problemen bleven de overige Franse firma's in het project mee doen.

Van de MiG AT zullen verschillende uitvoeringen op de markt worden gebracht. Van de trainerversies zal de MiG ATF, bestemd voor de exportmarkt, worden uitgerust met Franse elektronica en de MiG ATR met Russische apparatuur. De MiG ATC zal worden uitgerust met een geavanceerd systeem om als grondaanvalsjager te kunnen opereren. Het eerste prototype koos op 21 maart 1996 voor het eerst het luchtruim. India en Zuid-Afrika zijn op dit moment mogelijke gegadigden voor één van de toestellen.

YAK-130

Yakovlev pakte het anders aan. In ruil voor technische ondersteuning en een financiële bijdrage, kreeg de Italiaanse firma AerMACchi alle rechten om de exportversie de YAK-130AEM op de markt te brengen. De exportvliegtuigen zullen volledig worden uitgerust met westerse motoren en elektronica. De andere uitvoeringen zullen slechts enkele westerse technologieën krijgen, maar wel de in Rusland ontwikkelde motoren.

Voor het eerst op 25 april 1996 koos het eerste prototype het luchtruim. Gezien de toch al kritische situatie waarin de Russische vliegtuigindustrie zich thans bevindt, zal de politiek waarschijnlijk kiezen voor beide uitvoeringen en kunnen beide Russische firma's verzekerd zijn van hun voortbestaan. Ook in het kader van de export en de samenwerking met westerse firma's kan deze beslissing op den duur belangrijk zijn.

HET RISICO

Het leveren van vliegtuigen aan landen is niet het grootste probleem. Het leveren van de nodige westerse technologieën aan landen, die in de toekomst een mogelijke tegenstander zou kunnen worden, is een veel groter probleem. Naast Rusland zien we dezelfde problematiek met betrekking tot China. Israël steunt China bij de ontwikkeling van o.a. het gevechtvliegtuig de F-10. Volgens bronnen zou dit vliegtuig een equivalent zijn van de door Israël ontwikkelde Lavi, die zelf door dit land niet in productie is genomen. Tevens voert Israël samen met Roemenië de upgrade uit aan 100 MiG-21 toestellen, die onder de codenaam Lancer zullen gaan

opereren. Het blijkt dat de industrieën, die van defensie afhankelijk zijn, door de reducties, andere afzetgebieden zijn gaan zoeken. Zowel het bedrijfsleven als de desbetreffende overheid hebben er, om een stuk werkgelegenheid te behouden, dan ook geen probleem mee om technologische gegevens aan een aantal "gevoelige" landen te leveren. Deze handelswijze was enkele jaren geleden nog volledig ondenkbaar. Op dit moment tilt men daar dus niet meer zo zwaar aan.

TOEKOMST

In de toekomst zou het best eens kunnen voorkomen dat onze technologie, die we hebben geleverd aan deze "gevoelige" landen, tegen ons gebruikt zou kunnen gaan worden. Wat ons rest is één voordeel. We weten in ieder geval hoe het systeem werkt en wat het kan.

Specificaties Yakovlev YAK-130D

Afmetingen: lengte 11,9m; breedte 11,25m; totale hoogte 4,732m

Motoren: 2 Klimov RD-35M

Gewicht: normaal 6200kg; max 9000kg

Bewapening: grondaanvalsjager 3000kg

Max snelheid: 1000 km/u op 2500m hoogte